

O I D P

OBSERVATORI
INTERNACIONAL
DE LA
DEMOCRACIA
PARTICIPATIVA

GRUP DE TREBALL: EL PAPER DE LES
ASSOCIACIONS A LA PARTICIPACIÓ
CIUTADANA

OBSERVATORI INTERNACIONAL DE LA DEMOCRACIA PARTICIPATIVA

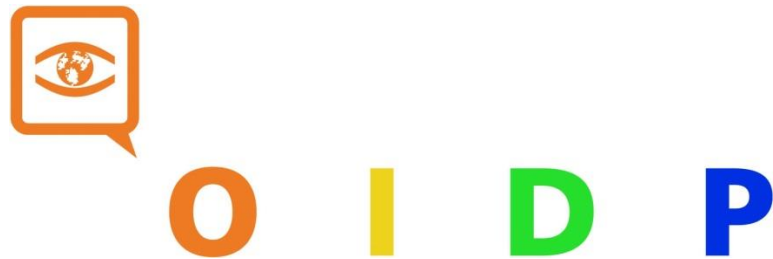
Secretaria Tècnica

Persona de Contacte: Adrià Duarte

E-mail: oidp@bcn.cat

Carrer Avinyó 15, 2ª Planta.

08002 Barcelona – Catalunya – Espanya

Col·laboren:

Edició: Adrià Duarte (Secretaria Tècnica OIDP)

Relatoria del XX Fòrum Primavera i Resum de les Aportacions del Grup de Treball: Roger Buch (Fundació Pere Tarrés)

Col·laboració: Marina Aguilar y Joan Cuevas (Fundació Pere Tarrés)

Índex:

I. Introducció:	5
II. Composició del Grup de Treball:	6
III. Metodologia:	8
IV. Idees Principals:	11
V. Fòrum Primavera de les Associacions:	15
VI. Conclusions:	24
VII. Annexos	25

Introducció:

L'Observatori Internacional de la Democràcia Participativa (OIDP) és una xarxa de més de 600 ciutats del món, entitats, organitzacions i centres de recerca que volen conèixer, intercanviar i aplicar experiències sobre democràcia participativa en l'àmbit local per aprofundir la democràcia al govern de les ciutats.

Els grups de treball són una de les eines per intercanviar experiències i generar continguts d'interès per als nostres membres i de forma oberta per a la societat civil i administracions del món.

L'Ajuntament de Barcelona, que ostenta la Secretaria Tècnica de l'Observatori Internacional de la Democràcia Participativa, va proposar durant la sessió interna de la XIII Conferència del OIDP a Cascais (3 de juliol de 2013), organitzar un grup de treball sobre el paper de les associacions en la participació ciutadana.

Barcelona és una ciutat on les associacions han exercit en el passat i segueixen jugant un paper molt important a l'hora de mobilitzar als seus ciutadans en assumptes culturals, polítics i socials. Aquest ric teixit associatiu és un tret distintiu de la ciutat, però implica un model diferent de governança que sempre està en evolució. Per aquesta raó des de l'Ajuntament de Barcelona s'ha liderat aquest grup de treball amb la finalitat de compartir, estudiar i analitzar el rol que juga la ciutadania organitzada a les ciutats i la seva relació amb els governs locals.

Cal assenyalar també que durant aquest any 2014 la ciutat de Barcelona és la [Capital Europea del Voluntariat](#), i en aquest àmbit realitza tot un seguit d'activitats de promoció i defensa de la tasca dels voluntaris en els seus diversos àmbits.

Sent conscients que la realitat econòmica, social, política i cultural és molt diferent al món, el concepte d'associació que hem analitzat ha estat en sentit ampli. Aquesta gran diversitat dels membres de l'OIDP pot dificultar el debat i l'elaboració d'unes conclusions úniques, però sens dubte aporta més valor i una major perspectiva a les mateixes. L'objectiu d'aquest grup de treball és perfeccionar els coneixements sobre el paper de les associacions en la participació dels ciutadans als governs locals, tant a partir d'experiències concretes com de reflexions teòriques, amb la finalitat de poder aplicar aquest saber a les nostres respectives ciutats o regions.

II. Composició del Grup de Treball:

A continuació anomenem als membres de l'OIDP (governos locals, centres de recerca i associacions civils) que es van inscriure per participar en el grup de treball. Cal assenyalar que no tots els participants han tingut el mateix grau d'implicació i participació; això pot ser comprovat a l'hora de llegir les aportacions dels mateixos, en els annexos d'aquest document.

AfroLeadership – Yaundé (Camerún)

Ajuntament de Barcelona – Catalunya (Espanya)

Ajuntament de Cardedeu – Catalunya (Espanya)

Ajuntament de Molins de Rei – Catalunya (Espanya)

Ajuntament de Rubí – Catalunya (Espanya)

Ajuntament de Sant Cugat - Catalunya (Espanya)

Ajuntament de Vic - Catalunya (Espanya)

Ajuntament El Masnou - Catalunya (Espanya)

Alternatives Durables pour le Développement (ADD) – Mbalmayo (Camerún)

Asociacion Educativa Hispanoamericana –Lima (Perú)

Associação In Loco - São Brás de Alportel (Portugal)

Association jeunesse de Segangan – Nadir (Marruecos)

Ayuntamiento de Alcorcón – Comunidad de Madrid (Espanya)

Ayuntamiento de Mairena del Aljarafe – Andalucía (Espanya)

Ayuntamiento de Vitoria-Gasteiz – Euskadi (Espanya)

Beit Sahour Municipality (Autoridad Nacional Palestina)

Cidade Democrática - São Paulo (Brasil)

Commission Démocratie, cohésion sociale et enjeux mondiaux /Conférence des OING du Conseil de l'Europe – Estrasburgo (Francia)

Conselho Municipal de Matola (Mozambique)

Demà (Departament d'Estudis dels Medis Actuals) – Catalunya (Espanya)

Dep Psicología y Sociología Universidad Zaragoza – Aragón (Espanya)

Dipartimento di Scienze Politiche e Sociali – Bolonia (Italia)

Diputació de Barcelona – Catalunya (Espanya)

Facultad de Arquitectura y Urbanismo, Universidad de Chile (Xile)
Fundación Solidaridad – Santiago de los Caballeros (Republica Dominicana)
Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych – Varsovia (Polònia)
Gobierno de Miraflores – Lima (Peru)
GPPC Grupo Promotor de Participación Ciudadana – Córdoba (Argentina)
ICNIC-T: International Center and Network on Crime Prevention – Dar es Salaam (Tanzania)
Ilustre Municipalidad de la Serena (Chile)
IMPRES-Association – Bucarest (Romania)
Instituto Cultiva – Belo Horizonte (Brasil)
Instituto de Investigaciones Sociales- Universidad Nacional Autónoma de México (Mèxic)
Laboratorio: Hábitat , Participación y Genero LAHAS – México DF (Mèxic)
Mairie de Kounghoul (Sénégal)
ONG ATED – Nouakchott (Mauritania)
ONG SOS Developpement Arlit /Synergie – Arlit (Níger)
Réseau d'Education Civique au Congo RECIC – Kinshasa (República Democràtica del Congo)
Davao City (Filipinas)
Togo Democracy Watch – Lomé (Togo)
Universidad Nacional de Rosario (Argentina)

III. Metodologia:

Convocatòria als membres:

A principis de novembre de 2013 es va enviar una convocatòria a tots els socis de l'OIDP, explicant el tema i els objectius del grup de treball així com una breu descripció de la metodologia esperada. El nombre de respostes va ser superior a l'esperat, més de 40 membres es van posar en contacte en les següents setmanes per inscriure's al grup o almenys per demanar informació. Formalment van ser 40 socis inscrits al grup de treball (veure apartat superior).

Una vegada els socis van respondre al correu electrònic confirmant la seva voluntat de participar en el grup de treball, se'ls hi va respondre adjuntant una fitxa que es demanava que retornessin completa. En aquesta breu fitxa es demanava alguns detalls del moviment associatiu a les seves ciutats, informació sobre els seus interessos específics en el tema i altres qüestions de funcionament de treball com els idiomes de lectura o la periodicitat en la qual volien rebre correus. En aquesta ocasió va haver-hi moltes menys respostes, concretament solament es van rebre de tornada 8 qüestionaris.

Obertura del fòrum de debat a la intranet:

Una vegada tancada la composició del grup, i establert el primer contacte amb els membres es va obrir un espai privat en la web de l'OIDP perquè els membres del grup poguessin compartir les seves experiències i reflexionar sobre aquests temes.

En un primer lloc es van obrir quatre fils de debat:

- Com des dels governs locals es poden enfortir les associacions?
- En quina mesura les associacions, a través de la participació ciutadana milloren els governs locals?
- Casos d'estudi
- Dubtes de Funcionament

La resposta per part dels membres va ser bastant pobre, en alguns casos per la pèrdua de les claus d'accés a la intranet, o altres aspectes pràctics. Ràpidament percebem que el sistema no era el més àgil per als participants i coincidint amb la tornada de les vacances hivernals es va decidir apostar per un model de funcionament més bàsic.

Cadenes de resposta via e-mail:

El nou model consistia a enviar una breu pregunta o tema perquè els membres del grup anessin contestant en correus que rebien tots els membres del grup. La pregunta es presentava en espanyol, anglès, francès i portuguès, i els membres responien en alguns d'aquests idiomes. En finalitzar les respostes s'enviaven a petició d'alguns membres una traducció de tots els comentaris.

Aquests van ser els temes iniciats:

- Creieu que les associacions ciutadanes a les seves ciutats tenen la suficient legitimitat per representar la ciutadania en el seu conjunt? (breu justificació per favor)
És a dir si els consideren intermediaris vàlids amb la ciutadania i per què.

En total va haver-hi 24 correus amb comentaris, incloent-hi documents adjunts, resultats d'enquestes locals i un altre contingut de gran interès

- Quins canals de relació existeixen entre les associacions i els governs locals?

Canals: formals (consells consultius, reunions regulars, institucions específiques...) informals (relació entre polítics i líders associatius, reunions ocasionals...

I intentar comentar quins són els avantatges i inconvenients de cada model.

En aquest cas va haver-hi 4 correus de resposta.

- Com poden ajudar els governs locals a les associacions per enfortir-les?

Exemples: finançament, formació, espai, reconeixement legal i formal...

Per a aquesta qüestió vam tenir 7 correus amb comentaris dels membres del grup.

- Les associacions ciutadanes a les nostres ciutats són inclusives o reproduïxen les dinàmiques de poder / participació?

És a dir, les associacions aconseguen que participi la gent que sol participar menys (minories ètniques, religioses, immigrants, discapacitats, persones amb baixos ingressos i/o nivell d'estudis, menor participació per edat o gènere). Sí ho aconseguen, en quins casos, per què?

O per contra les associacions solament són de grups ben organitzats amb formació, i dins de les associacions es reproduïxen dinàmiques d'exclusió.

En aquesta ocasió tan sols va haver-hi un correu de resposta.

Aquest sistema presentava l'avantatge d'usar una eina molt utilitzada, i no requereix un esforç addicional, les persones entren en el seu correu i llegeixen aquests missatges, no han d'entrar en una intranet amb una contrasenya. Per contra és cert que tants correus rebuts poden generar una saturació, algunes persones triguen setmanes a respondre, i existeix sempre la limitació de compressió per la diversitat lingüística.

XX Fòrum primavera de les Associacions de Barcelona: sessió presencial del grup de treball

Aprofitant l'existència d'aquest grup, l'OïDIP hi ha col·laborat en l'organització del XX Fòrum Primavera de les Associacions que s'organitzà a Barcelona, impulsat pel Consell Municipal d'Associacions de Barcelona (CMAB) i organitzat per Torre Jussana – Centre de Serveis a les

Associacions de Barcelona. En aquesta edició celebrada els dies 8, 9 i 10 de maig, els continguts van ser coincidents els d'aquest grup de treball per poder aprofitar els continguts. Aquest Fòrum va comptar amb una sessió teòrica a càrrec dels professors Gerry Stoker de la Southampton University i de Joan Font del CSIC, una sessió de presentació de l'OIDP a càrrec del Comissionat de Participació Ciutadana i Associacionisme de l'Ajuntament de Barcelona Carles Agustí, un debat sobre el rol del voluntariat i dues sessions de presentacions d'experiències municipals i associatives.

Cinc ciutats van presentar les seves experiències amb el món associatiu: Màlaga, Sant Sebastià, Madrid, Sant Boi i Rennes. Sent les quatre primeres membres de l'OIDP.

Les sessions del fòrum primavera van ser transmeses per *streaming*, i es va realitzar una transmissió via xarxes socials, especialment des de Twitter. Es va encarregar a la [Fundació Pere Tarrés](#) que realitzarà una relatoria de les jornades amb unes conclusions finals per ser incorporades en aquest document.

IV. Idees Principals:

A continuació presentem les principals idees sorgides del debat entre els membres del grup de treball. En els annexos podran trobar els comentaris complets.

1) Creieu que les associacions ciutadanes a les vostres ciutats tenen suficient legitimitat per a representar la ciutadania en el seu conjunt? Podeu justificar-ho? És a dir, els considereu intermediaris vàlids amb la ciutadania i per què?

En general es considera que les entitats són uns bons portaveus de la societat però s'alerta de pràctiques que laminen legitimitat a l'hora de parlar en noms dels ciutadans.

Es detecten importants diferències entre països. Hi ha països com Romania amb poc desenvolupament associatiu i d'altres, de llarga tradició democràtica, que tenen molta tradició associativa i que han creat molts espais estables de concertació amb l'administració pública. En altres països poden ser un bon contrapès als governs i sembla clar que com menys legítim sigui l'Estat a la societat, més legítimes són les associacions. En alguns països africans les associacions tenen més legitimitat que els governs, amb problemes de corrupció.

A l'hora de valorar si quin grau de legitimitat tenen, sembla que a vegades les entitats són eficaces representant grups molt concrets però els costa més de ser-ho representant tota la població o grups més grans. Moltes associacions s'activen per temes molt concrets i tenen en èxit en moments puntuals, i una part dels ciutadans se sent representada per les associacions en aquests moments clau però no els donen "carta blanca" durant la resta del temps.

Tot i la distància que sent la població per les entitats, en general es valoren millor que les institucions, tot i que encara poden estar millor valorats els moviments socials.

Es detecten realitats i males pràctiques que apareixen sovint que no afavoreixen el suport dels ciutadans a les associacions i fan que baixi la seva legitimitat com ara són:

Dependència excessiva de subvencions i no són prou independents de les administracions...

Relació clientelar amb els partits polítics i manca d'independència.

Excés de personalismes i defensa d'interessos particulars (que hay de lo mio?)

Manca de transparència i manca de definició de la visió i missió de les organitzacions

En relació a la concertació i als consells consultius en alguns països funcionen bé perquè poden vetar temes però en general es considera que costa molt que la gent hi participi i que s'hauria de repensar el seu funcionament.

**2) Quins canals de relació existeixen entre les associacions i els governs locals?
Canals: formals (consells consultius, reunions regulars, institucions específiques..) informals (relació entre polítics i líders associatius, reunions ocasionals...). I intentar comentar quines son les avantatges i inconvenients de cada model.**

Es detecten tant canals formals com informals. En alguns països africans sembla que predominen els informals en dos àmbits: el social (protecció medi ambient, micro-crèdits, vacunació...) i el polític (pressupostos participatius, foment de la participació joves i dones). Però sempre la relació és més fàcil en l'àmbit social que en el polític. Altres canals citats són els consells consultius i les reunions setmanals amb veïns i institucions públiques o privades.

Assenyalarem els principals avantatges i desavantatges que s'han citat en parlar dels canals de relació entre govern local i associacions:

Avantatges:

Permet que les associacions tinguin més experiència i impacte

Conèixer les necessitats de la població des de diferents mirades i permet rebre iniciatives innovadores

Ajuda a elaborar estratègies que permetin resoldre problemes

En relació als canals informals, la relació personal entre governants i líders d'ONG a vegades són més efectius que els formals perquè aplanen les relacions i poden trencar barreres de comunicació

Els alcaldes que promouen processos de participació ciutadana poden rebre més suport per part dels ciutadans

Desavantatges:

Sovint la interlocució només serveix per donar atenció a problemes que només afecten un grup.

En casos de presa de decisions de manera concertada, sovint les decisions ja s'han pres. Per exemple, en casos que s'han de prendre decisions en polítiques laborals, el govern obligatòriament ha d'escoltar la veu d'associacions i sindicats, però normalment es tracta de decisions ja preses i, per tant, esdevenen una mala pràctica: el conegut sistema DAD (Decide-Announce-Defend).

A vegades en els canals informals podem trobar manca de legitimació, manca de transparència i la suspicàcia de corrupció

Sovint per les administracions, col•laboració amb entitats, malauradament, dependrà del color polític dels beneficiaris dels projectes

La desigualtat de la relació tenint en compte que les associacions tenen els recursos molt limitats

3) Com poden ajudar els governs locals a les associacions per enfortir-les? Exemple: diners, formació, espai, reconeixement legal i formal...

En la resposta a aquesta pregunta hi ha un acord general que els governs locals han de donar suport a les associacions i que han de promoure el seu enfortiment. Es fa èmfasi que és fonamental enfortir l'associacionisme perquè creixi la seva legitimitat.

Dels diferents camps on es pot fer aquest enfortiment, sobresurt el reconeixement legal i guiar-les en la seva formalització. Altres aspectes són:

Apoderar-les per assumir la responsabilitat del desenvolupament de la ciutat, és a dir capacició

Facilitar la llibertat d'expressió, la circulació dels drets humans i garantint un ambient de democràcia participativa

Reconèixer les entitats com a interlocutors

Facilitar espais de trobada a les entitats

Apareix el dubte sobre si les autoritats locals han d'ajudar financerament a les associacions, ja que hi pot haver un conflicte entre l'opinió i els interessos de cadascú. A més, en molts països pobres els governs locals tenen recursos limitats i l'ajuda econòmica no és possible.

4) Són les associacions de les nostres ciutats inclusives o reproduïxen les dinàmiques de poder / participació existents?

És a dir, les associacions aconseguen que participi la gent que sol participar menys (minories ètniques, religioses, immigrants, discapacitats, persones amb baixos ingressos i/o nivell d'estudis, menor participació per edat o gènere). Sí ho aconseguen, en quins casos, per què?

O per contra les associacions solament són de grups ben organitzats amb formació, i dins de les associacions es reproduïxen dinàmiques

Aquest fil de debat no va trobar una gran resposta per part dels participants, però volem reflectir que les associacions i la participació ciutadana han de ser un revulsiu per generar capital social i relacions entre els ciutadans, i per tant una oportunitat per a les persones amb menys recursos i que no solen ser ciutadans actius en la política o activitat social.

V. Fòrum Primavera de les Associacions:

El Fòrum la Primavera de les Associacions és un espai anual de trobada, de debat i d'intercanvi de coneixements i d'experiències al voltant de l'associacionisme i el voluntariat. Té per objectiu oferir coneixement i debats de qualitat per, en darrera instància, enfortir el teixit associatiu de Barcelona. El Fòrum és impulsat pel Consell Municipal d'Associacions de Barcelona i organitzat per [Torre Jussana – Centre de Serveis a les Associacions de Barcelona](#).

El 8, 9 i 10 de maig de 2014 s'ha celebrat la 20a celebració del Fòrum i aquest s'ha emmarcat amb la celebració de Barcelona com a "Capital Europea de Voluntariat 2014". El títol d'enguany ha estat, *L'associacionisme és capital!*

En aquesta [20a edició del Fòrum la Primavera de les Associacions](#) s'ha analitzat perquè i com cal potenciar el paper que juguen les associacions en qüestions bàsiques com la cohesió social, la qualitat democràtica i les polítiques públiques que realitzen els governs locals. S'ha proposat un debat sobre conceptes com el capital social, la capacitat cívica o la participació democràtica a les ciutats, buscant respostes a algunes preguntes sobre aquestes temàtiques:

- Associacions: què aporten a la democràcia participativa de les ciutats i a l'acció dels governs locals, i com potenciar-ne la incidència?
- Administració: Com col·laborar amb les associacions per millorar l'impacte de les polítiques públiques?

Hem constatat coses que ja sabíem però que ens agrada subratllar com que...

- **L'associacionisme és positiu per a la societat** perquè basteix ponts entre institucions i ciutadania, perquè agrega voluntats, perquè expressa punts d'interès per la vida col·lectiva i per tant, fa circular més valors pels carrers.
- **L'educació en tots els nivells és clau per a la participació.** Ho és especialment pels que estan fora de l'expectativa de tenir participació associativa i també general. La raó per la qual molta gent no participa en democràcia és, precisament, perquè es considera incompetent.
- La tendència en participació ciutadana més habitual és la de potenciar un model que combini la **democràcia representativa** amb l'afegit d'elements de democràcia directa.
- **Més enllà dels àmbits d'actuació**, podem classificar **les entitats** en funció del grau en què es dediquen a l'oci, a la prestació de serveis, a la reivindicació, o combinen els tres aspectes. Hi ha una gran diversitat d'entitats i cal saber tractar-les diferenciadament.
- Les coses poden canviar, tenim voluntat de tirar endavant i la millora manera de fer-ho és que persones i grups es posin en relació per canviar-les. El que ens mou són les relacions, no ho podem fer sols, **hem de treballar plegats associacionisme i administració** amb objectius comuns.
- **La qualitat de l'espai públic i del clima** que s'hi genera són molt importants. Amb una bona qualitat de l'espai públic els conflictes, que sempre

existeixen i existiran, evolucionen cap a un debat raonable i no pas cap a un xoc de trens. La qualitat de l'espai públic millora quan hi ha organització espontània de l'associacionisme, quan hi ha bons serveis públics, quan hi ha percepció de confiança i quan els polítics que exerceixin de manera qualitativa la seva funció.

Som conscients les formes de viure i entendre la política al segle XXI estan canviant:

- Està apareixent un nou model de **revolució digital** que està accelerant processos en pocs anys, què d'altra manera haurien tardat més a arribar. Augmenta la **participació on-line** que es combina amb la participació presencial.
- Els **compromisos individuals són més irregulars** i hi ha canvis constant d'interessos i temàtiques per part dels ciutadans.
- Augmenta la **necessitat de solucionar-se els propis temes directament** i es posa més èmfasi en com s'apliquen les normes que no pas en la seva aprovació.
- Creix la necessitat de la ciutadania de **ser escoltats de veritat** i que es justifiqui i s'expliqui el motiu de les decisions que prenen les administracions.

- Els **moviments socials** s'estan erigint com un actor amb un nou protagonisme en la participació social. Aquests interactuen amb l'associacionisme de manera que sovint no es distingeixen com a realitats diferents.
- Està creixent la **desconfiança en la política** i els polítics, accentuada en un context de crisi de la política, dels partits polítics i de la democràcia representativa en general.

Gerry Stocker y Joan Font, moderats pel periodista Xavier Grasset

Durant les jornades, investigadors, administracions i associacions ens ha explicat què fan i hem pogut veure...

- Estudis que constaten que una bona **cooperació entre institucions i associacions són la base d'una democràcia plena**. A més, els models ens expliquen cada vegada millor en quins casos es produeixen situacions de col·laboració més reeixides que provoquen que municipis i ciutats estiguin més cohesionats.
- **Exemples exitosos de participació ciutadana liderats de manera diferent**. Alguns encapçalats per associacions formals i d'altres per organitzacions més informals. Altres liderats per les administracions i també alguns amb lideratges compartits entre administracions, entitats i ciutadania.

- Models de polítiques públiques on conflueixen **la promoció de la participació ciutadana, la promoció del voluntariat i l'enfortiment de l'associacionisme**. Algunes polítiques públiques posen més l'accent en un aspecte o en la combinació de dos d'ells. De fet, es tracta d'espais fronterers que es poden combinar i així ho hem pogut comprovar en diverses experiències municipals.
- Que tenint en compte les diferents maneres que tenen les administracions de tractar les entitats i la naturalesa d'aquestes, existeixen a la pràctica diferents **models de relació entre entitats/administració** que varien de ciutat en ciutat.
- Exemples d'entitats que, tot i dedicar-se prioritàriament a l'oci, a la cultura o a la festa, treballen valors amb els seus membres i es reinventen cada dia, creant **models comunitaris innovadors**.
- Algunes **experiències de participació ciutadana** han arribat a ser molt exitoses, ja que aconsegueixen **combinar-se de manera col·laborativa amb altres àmbits** com poden ser l'emprenedoria social, l'arquitectura, les arts o la sostenibilitat.
- **Les relacions entre administració, associacions i ciutadania** que tant defensem, resulten a la pràctica sovint conflictives i generadores de tensió. També passa així en l'aplicació quotidiana dels processos participatius en tots els àmbits.

Hem vist elements que dificulten la participació com que...

- Els governs i les administracions no sempre fan prou esforç per **escoltar i respondre** a la ciutadania d'una manera honesta. A vegades les propostes i aportacions no es debaten sinó que només "es tramiten".
- Sovint hi ha la sensació que **les regles del joc dels processos participatius no són respectades per part de l'esfera política**, fet que crea apatia, frustració i desmotiva la participació de la ciutadania i a les entitats.
- **La relació personalitzada amb les entitats té un perill, que és que acabin amb una relació clientelar**. Les associacions mai han d'acabar sent mecanismes per aportar beneficis a la pròpia organització o als seus membres. Per evitar clientelismes, l'administració no ha de generar interlocutors únics i les associacions han de tenir el convenciment que si són clientelars, van contra l'interès general

O I D P

Hi ha altres elements que beneficien la participació i que cal continuar potenciant. És recomanable:

- **Que es coneguin bé les regles dels processos participatius i de la relació associacionisme-administració i complir-les sempre.** És important disposar de bones regles de joc i respectar-les. Si no estan ben definides, estarem donant avantatge comparatiu als "penques i aprofitats", als que se salten les regles. No cal caure en reglamentismes però sí que és necessari disposar de regles que es facin complir i bons experts i dinamitzadors.
- **Explicar els errors i les dificultats que generen tots els processos de participació i d'interlocució.** És tractar de compartir-los per aprendre tots de tots. S'aprèn més de les males pràctiques que de les bones pràctiques!
- Que l'administració conegui millor **la gran varietat de tipus d'associacions** que hi ha i que no pretengui tractar-les a totes per igual; en molts casos caldrà singularitzar les relacions amb les entitats, ja que aquestes expressen realitats molt concretes.
- Que els **governos apostin clarament per la transparència**, que l'administració no tingui por d'obrir les dades a la ciutadania i d'ensenyar els seus budells. Si la feina es fa com cal..., s'ha de poder ensenyar tot, oi?

- Apostar per la **imaginació i la innovació**. No tenir por del conflicte i explorar totes les eines de participació que siguin possibles.
- Que es vetlli per aconseguir una bona qualitat de l'espai públic i un **bon clima de convivència**, que és el resultat d'un comportament de persones que participen en un espai, tot facilitant la comunicació, buscant el compromís de les persones i enfortint la confiança.

Carles Agustí realiza una presentación sobre el OIDP

Però ens hem adonat que per millorar encara tenim pendents alguns reptes importants com...

- **Estudiar bé les noves formes de participar** i organitzar-se que té la societat avui. La societat canvia tant ràpid i hem d'estar atents als canvis que es succeeixen davant nostre. No podem donar per fet que ja coneixem com es participa ara perquè avui en dia els canvis són molt i molt veloços.
- **L'avaluació i els indicadors** per analitzar els resultats. Hem de disposar d'indicadors de convivència i cohesió social, més enllà dels que comencem a fer servir quan mesuren l'impacte concret dels diferents processos participatius.
- **La manera de gestionar els conflictes** que habitualment es donen entre administracions i entitats

I no podem acabar sense expressar que hi ha molts temes que generen dubtes i debats entre nosaltres...

- Estem realment adaptant els sistemes de participació a aquesta nova manera de fer política?
- Ens cal copiar més els processos participatius exitosos o la còpia mai superarà l'original i val més innovar sempre?
- Com podem aconseguir una major resposta per part de les administracions i explicacions a les propostes que deriven dels processos participatius?
- Com poden les associacions dotar-se de més legitimitat en els processos participatius?
- Quins són els àmbits de decisió on hi ha d'haver coparticipació i en quins ha de ser vinculant?
- Sabem gestionar bé aquesta conflictivització del dia a dia amb la defensa dels valors positius que genera la participació ciutadana?
- Aprofitem prou la insatisfacció permanent que existeix per tirar endavant, plantejar-nos nous reptes i acabar millorant la qualitat de la democràcia?

- Com es pot trobar la complementarietat entre els mecanismes de participació existents i els nous espais que busquen una democràcia més participativa?
- Caldria plantejar canvis més radicals i preguntar-nos qui té realment el poder i com apoderar?
- Són possibles models alternatius als dos existents, de democràcia directa i democràcia representativa?
- Té sentit una contraposició entre moviments socials i associacions (potser més preocupades per la seva sostenibilitat que per fer incidència política) o estem parlant d'una mateixa realitat amb diferents formes d'expressar-se?
- Saben les associacions com relacionar-se amb la ciutadania no organitzada?
- Com trobem l'equilibri entre reglamentació i flexibilitat a l'hora de tractar a les associacions des de les administracions?

I acabem del tot, amb algunes recomanacions pràctiques que ens poden ser útils...

- **Model CLEAR** per avaluar de manera qualitativa la participació que té una ciutat. És un model que ens ha explicat el professor Stoker i que altres participants han avalat des de les seves experiències.
http://sectordialogues.org/sites/default/files/acoes/documentos/gove_01_-_perito_-_gerry_stoker_-_paper.pdf
- Diversos participant han citat l'**economista Elinor Ostrom** i les seves teories sobre la **gestió del bé comú** que ens poden il·luminar a l'hora d'encarar noves idees sobre la relació entre la ciutadania i la gestió del que és comú.
- Hem conegut la **web Participedia** on hi podem trobar i compartir moltes experiències de Participació ciutadana d'arreu del món. És un projectes que vol posar en mans de tècnics, activistes, funcionaris governamentals i periodistes els continguts d'una base de dades on podran compartir casos, mètodes i organitzacions
<http://www.participedia.net/>. Aquesta web complementa la secció de Bones pràctiques de l'OIDP.

VI. Conclusions:

L'objectiu d'aquest grup de treball era compartir experiències, reflexions i opinions sobre el rol de les associacions en la participació ciutadana en l'àmbit local. Assumint les grans diferències de contextos socials, culturals, econòmics i polítics als diferents països podem arribar a una sèrie de conclusions.

La ciutadania organitzada en associacions és més eficaç en la seva incidència política que la ciutadania no associada. D'aquesta manera les associacions es poden presentar com un actor en la governança de les ciutats, deixant clar quins són els seus camps d'actuació i amb les necessàries dosis de transparència i democràcia interna.

Les associacions poden ser a més una escola de ciutadania i un factor generador de capital social, ajudant a crear relacions de confiança entre els ciutadans, un factor d'estabilitat i creixement democràtics.

Malgrat aquests aspectes clarament positius de les associacions, no cal menyscar les seves limitacions a l'hora de representar a la ciutadania i actuar com a actors legítims. El context i la credibilitat de cada associació seran els condicionants.

Per tots aquests motius, els governs locals han de reconèixer el paper de les associacions, fomentar la seva creació a través d'un reconeixement legal i polític, ajudes de formació o unes altres, això sí amb la inevitable tensió pel perill del clientelisme i utilització de les associacions com a instruments polítics. El repte de les associacions i governs locals és buscar canals d'enteniment i treball col·laboratiu mantenint les seves respectives esferes d'independència.

VII. Annexos

A continuació reproduïm les aportacions dels membres del grup de treball:

Do you think that citizens' associations in your cities have sufficient legitimacy to represent the public at large?

¿Creen que las asociaciones ciudadanas en sus ciudades tienen la suficiente legitimidad para representar la ciudadanía en su conjunto? (breve justificación por favor) Es decir si los consideran intermediarios válidos con la ciudadanía y por qué?

Pensez-vous que les associations de citoyens dans vos villes ont une légitimité suffisante pour représenter le grand public?

1

Concernant la question du jour, je pense que les Associations ont beaucoup de légitimité pour représenter les populations au niveau des villes car la plupart des citoyens ne participent pas aux élections et préfèrent que leurs intérêts soient défendus par des associations et non par des politiciens. D'ailleurs, dans nos pays du tiers monde les élus locaux n'ont pas beaucoup de légitimité car les élections sont toujours entachées de fraude et de corruption. Cependant, les associations manquent souvent de compétences et de ressources pour bien asseoir leur légitimité.

Cheikhna Aidara

Président de l'ONG Transparence et Développement (ATED)

2

No, en mi ciudad (Zaragoza) las asociaciones no tienen suficiente legitimidad aunque muchas son proactivas, se sigue legitimando el modelo de dependencia del Estado de bienestar a través de las subvenciones como forma de asegurarse el funcionamiento y además no son representativas de la ciudadanía pueden serlo de determinados sectores a los que representan pero no de toda la ciudadanía aunque si he de reconocer que el asociacionismo es la musculatura de la participación ciudadana menos formal y tener gran relevancia no solo en Zaragoza sino en Aragón.

Marianna Martinez

Universidad de Zaragoza

3

La realidad en el Perú es diversa y variada dependiendo de cada ciudad. Sin embargo, existen experiencias muy exitosas desarrolladas por las organizaciones sociales de base que han logrado legitimidad respecto a sectores de la sociedad.

Las organizaciones de la sociedad civil representan a grupos de interés diversos, pero no pueden atribuirse una representatividad general.

Jimena

4

En Miraflores, Lima-Perú, contamos con Organizaciones Sociales con intereses diferentes que tienen legitimidad solo para representar a los grupos de ciudadanos con intereses comunes y no a la ciudadanía en su conjunto. Son intermediarios validos con la ciudadanía por los intereses comunes que representan.

Carmen Velasquez Soriano

5

En México DF, existe una forma de representación denominada Comités Ciudadanos que son electos por la población igual que los diputados o senadores, sin embargo pueden ser legalas pero no legítimos, porque según encuestas a la mitad de la población no le interesa participar y se piensa que los que lo hacen es como un escalón político y no de servicio hacia los ciudadanos que dicen representar. Es una figura que está dentro de la "Ley de Participación Ciudadana".

Por otro lado están los líderes de organizaciones sociales que representan a un grupo de ciudadanos en busca de vivienda, mejoramiento de barrio, salud, etc. pero no ha todos ya que no es una demanda de toda la ciudadanía.

Saludos Lourdes García del Laboratorio: Hábitat Participación y Género (LAHAS) Facultad de Arquitectura UNAM

6

Envié unas reflexiones sobre la valoración de la representatividad del movimiento asociativo. Es una cuestión de difícil respuesta. Tiene que ver con el núcleo de la democracia participativa. Los representantes políticos son elegidos por un segmento más o menos amplio de la ciudadanía en un momento determinado, en las elecciones y, generalmente pertenecen a un partido político, una entidad que intenta representar de modo permanente algún sector social o algún interés. En principio el movimiento asociativo agrupa de modo estable aspiraciones o intereses de sus asociados. Pero en algún caso y en alguna situación una o diversas asociaciones van más allá y son capaces de representar sectores sociales más amplios y

devienen portavoces de movimientos sociales más estables, como puede ser el caso de diversas plataformas como las anti-transvase del Ebro, o la de afectados por las hipotecas. En este sentido deben ser considerados interlocutores necesarios de los poderes públicos, con aun más relevancia que el resto de asociaciones. En todo caso, las experiencias de consejos consultivos de las administraciones públicas, formados por representantes del movimiento asociativo pueden (y deberían) asumir un rol de control de los poderes públicos y de propuesta. En esta dirección quizá debería plantearse una reflexión sobre las experiencias de órganos consultivos en Catalunya.

Joan Font (Demà)

7

In the case of Davao City in the Philippines, there are active and vocal citizens associations which at times legitimately carry the voice of the public in general. Consumer issues such as those involving power and water rates or prices of gasoline have wide followings. Any citizen associations that carry these issues normally gets wide support, and therefore wins legitimacy representing the general public. However, these issues tend to be unsustainable although recurrent, as those of issues of effects of natural disasters. When a calamity strikes, climate change issues becomes the favorite issue and many citizens associations carry it. After some time, the issue fades and is forgotten.

Peter Lavina

Davao City, Philippines

8

Que interesante lo que comentan. en general, estos problemas de representatividad estarían vinculados a la crisis de partidos políticos en el mundo.

¿Qué opinan?

Jimena Sánchez Velarde

9

Estoy de acuerdo con la nota que envió la Lourdes García sobre los comités ciudadanos de la ciudad de México en el sentido que surgen de votaciones muy poco concurridas, menos del 10 % del total de los electores potenciales. Es una elección que organiza el Instituto Electoral del D.F. y sólo quisiera aclarar que los comités constituyen formas de representación ciudadana, es decir que sus miembros no son representantes de partidos políticos- como ocurre con ellos diputados o senadores.

Alicia Ziccardi

10

En Vitoria-Gasteiz recientemente hemos realizado una encuesta a la ciudadanía entre 18 y 75 años, todavía sin publicar, en la que intentamos descubrir qué percepción tienen los habitantes de nuestro municipio sobre las asociaciones y movimiento asociativo. Uno de los capítulos del informe plantea la "Aceptación del Movimiento asociativo como representación de la ciudadanía" Os transcribo algunos datos del mismo:

P.36.: ¿En qué medida piensa, cree que el movimiento asociativo puede contribuir a representar a la sociedad y a Vd. mismo ante otras instancias o entidades?*

Base: Total personas Muestra = 1.009

Un 27% piensan que mucho o bastante

Un 60,2 % manifiestan que "algo o en algunas ocasiones"

Un 9,2% dicen que nada en absoluto

Hay que tener en cuenta que el movimiento asociativo está muy atomizado, cada asociación se limita a su centro de interés, y existen pocas entidades de 2º nivel que puedan aglutinar a todas las asociaciones de un ámbito. Además la presencia social es escasa (en los medios de comunicación) y las más de las veces gira alrededor del conflicto no de la visibilización de las asociaciones y su trabajo.

La ciudadanía como vemos no da carta blanca de legitimidad a las asociaciones. La mayoría creen que tienen legitimidad sólo para algunos temas.

En el caso de las personas que no atribuyen representatividad

P.37.: ¿POR QUÉ NO SIENTE QUE el Movimiento Asociativo PUEDE REPRESENTARLE?*

Base: 93 personas que NO ACEPTAN SER REPRESENTADOS POR EL MOVIMIENTO ASOCIATIVO:

33,3% porque a mí no me representa nadie

13,5% porque no son la solución

12,1% Escasa visibilidad

11,7% Desconfianza

8,8% no me interesa

3,6% no aportan nada

En otro apartado de la encuesta , hemos estudiado las actitudes valorativas de la ciudadanía hacia el movimiento asociativo, relacionadas con las actitudes hacia otras entidades o instituciones :

P.71.: ¿Cómo valora el trabajo de las siguientes entidades o instituciones?

Base: Total personas Muestra = 1.009

Asociaciones, fundaciones, ONGd = 6,7 entre las personas que sí participan

6,5 entre las que no participan

Ayuntamiento:	5,2 y 5,1
Gobierno Vasco:	4,8 y 5,0
Diputación:	4,9 y 4,9
Gobierno central:	2,8 y 2,7
Partidos políticos:	1,7 y 2,3

Está claro que en el imaginario colectivo las asociaciones valoran a las asociaciones muy por encima de las instituciones, y sobre todo de la política.

Perdón por todos estos datos. Ahora mi opinión personal : En el clima sociológico de desafección, desconfianza e indignación (eso sí reducida a la barra del bar o el mercadillo para la mayoría), las asociaciones tienen una potencia importante, pero de momento es solo potencia. Van a tener mayor legitimidad en la medida que sus prácticas, y manifestaciones, su democracia interna y su transparencia se aleje lo más posible de los modelos políticos. Hoy por hoy, para todo esto, en nuestra ciudad creo que falta :

- . Organización: en entidades coordinadoras de segundo nivel que puedan aglutinar acciones y pensamiento

- . Revisión profunda de la propia identidad y misión de las asociaciones, quienes son y a dónde quieren ir.

- Visibilización entre la ciudadanía de sus aportaciones a la sociedad.

- Y por supuesto sobran personalismos, politiqueros buscando protagonismo, y funcionar en torno al qué hay de lo mío en vez de qué hay de lo nuestro

Un saludo

M. José Ruiz Tejado . Ayuntamiento de Vitoria Gasteiz

11

First of all, I would to ask if "citizens association" is understood as Civil society organisations in our debate. I understand them as two types of organisations...

So in Cameroon, some civil society organisations committed to participation have taken the lead to build "citizens' organisations" around quarters, villages, urban councils.

These citizens' organisations seem to me more legitimate in the quest for more inclusion and participation in public policy, as they don't depend on any specific entity.

citizens' organisations are less prone to exclusion on basis like political side, tribe, religion, etc. Hope fellow cameroonians bring more light in this topic with their specific experience.

regards.

Charlie Martial NGOUNOU

12

Vic, en Barcelona, tiene un tejido asociativo importante. En una ciudad mediana de 41.000h existen más de 300 asociaciones, la mayoría formadas por pocos miembros activos y poco representativas. El Consejo de Ciudad es el máximo órgano de representación en participación ciudadana y está formado por más de 100 personas representantes de casi 70 asociaciones. De todas formas, en los procesos de participación que se impulsan desde el Ayuntamiento, el esfuerzo importante se dirige a implicar, a través diferentes herramientas de participación, a la ciudadanía no organizada y a movimientos sociales surgidos en los últimos años con objetivos sociales. No dejamos de lado las asociaciones, pero sí intentamos dirigir esfuerzos sobre todo a las que tienen más representatividad e intentamos crear redes entre ellas a través de consejos ciudadanos temáticos y organización de acciones conjuntas. Un buen ejemplo es el Consejo de Cooperación municipal que está formado por todas las ONGs del municipio, el Consorcio Hospitalario, la Universidad de Vic, el Colegio de Arquitectos y puntualmente entidades culturales. Conjuntamente organizamos el Plan de Sensibilización Anual y el destino de los fondos de cooperación directa. Todas las propuestas de actividades se realizan en este marco.

El Consejo de Cooperación es pues un verdadero espacio de participación, aprendizaje, decisión y propuesta en red.

De todas formas, personalmente considero que actualmente los ciudadanos tienen más afinidad y se sienten más identificados con los movimientos sociales que se organizan contra situaciones injustas como el derecho a la vivienda, las hipotecas, la educación o el derecho a decidir.

<http://participacio.vicentitats.cat/>

Fabiola Mora (VIC)

13

A la pregunta de Jimena sobre si estos problemas de representatividad estarían vinculados a la crisis de partidos políticos y vinculando el tema de las asociaciones yo creo que no. Los partidos políticos forman parte de esa participación "formal", las asociaciones forman parte de un tipo de participación "no formal" y tiene sus propias dinámicas y lógicas de hecho en un estudio reciente en Aragón, las personas no forman parte de las asociaciones con tintes políticos, no las interesa y el problema es claro, la pertenencia a un modelo democrático clásico con tintes instrumentales esto lo que hace es tener a una ciudadanía absolutamente clientelar que lo que hace es demandar, delegar y omitir su responsabilidad como ciudadanía. No hemos sido capaces de pensar que parte de lo que pasa en el sistema democrático es también nuestra responsabilidad y que tenemos que asumirlo como ciudadanía pero claro, es más fácil culpar al representante que hemos elegido o no porque los que se abstienen le han dado el poder de decisión a otros. Por tanto para mí no es una cuestión de representatividad de partidos políticos, es una cuestión que afecta a la participación formal e informal de igual manera porque hay crisis generalizada del ejercicio político per se.

Alfaro

14

Concernant la question du jour, c'est pense que dans notre ville la Société Civile a une forte influence et assez legitime pour représenter las populations.

Mais cependant, ces associations sont très limités par le manque des moyens et de compétence des animateurs de ces ONGs.

C'est que denote le basculement de certains acteurs de la société civile chez nous dans la partie politique(exemple notre ministre de la justice actuel, le conseil municipal Almoustapha de Agriman d'Arilit qui sont des animateurs de la société civile). Cela ecorne la legitimité des associations.

A bientôt

AZAOUA Mahaman

ONG SOS DEVELOPPEMENT /SYNERGIE ARLIT

COORDINATEUR

15

We see it possible for our citizens associations in our Palestinian cities to have the ability to represent our community publicly at large

If they possess the following factors:

1- Having committees that form a support for every local community in each city, such as the Local Action Committee in Beit Sahour

city, which is a committee that supports, helps and contributes in the municipal decisions that stem out of the community needs in

order to achieve all the desired services, projects and goals.

2- Applying the systematization and methodology at work as such factor stems out of the strategic development plan of each city

which should be put to implementation and be followed by each Municipality along with its community and its local and civil

organizations in each city in order to organize the levels of work and institutionalize the work methodology.

3- Taking the strategic development plan of each city in high consideration by the administrations of each local and civil organization

As such plan addresses all the city needs in all sectors, through which organizations can collaborate and work together under the

Shadow of the Municipality towards local community modernization, innovation, improvement and development.

Thank you

Eng.Hannan Manoly-Musleh

Head of Planning, Projects and Public Relation Department

Beit Sahour Municipality

16

Boa noite a todos,

No caso de Moçambique diria que a associações tem muitas limitações mas elas conseguem de certo modo ter a legitimidade de representar os cidadãos. As associações que mais divulgam a sua missão e realizações tem tido mais legitimidade porque conseguem ao mesmo tempo despertar a consciência de cidadania.

No geral diria que essa legitimidade vem se construindo de acordo com o seu próprio compromisso e sua causa. E quanto mais o Estado se distancia dos seus cidadãos mais legitimadas serão as associações que representa estes mesmos cidadãos que de forma isolada terão pouco sucesso. No entanto o aspecto transparência das associações joga um papel muito importante.

Obrigado

Pedro Laice

Associação Nacional dos Municípios de Moçambique (ANAMM)

Good evening to all,

In case of Mozambique I would say that the associations have many limitations but they manage in certain way to have the legitimacy to represent the citizens. The associations that more spread his mission and realizations it has been having more legitimacy because they manage at the same time to wake the conscience of citizenship.

In the general one he would say that this legitimacy comes if building in accordance with his compromise itself and his cause

And the more the State is distanced of his citizens the more legitimated will be the associations what it represents the same citizens who in the isolated form will have success little

Nevertheless I think that the aspect transparency of the associations plays a very important role.

(sorry about my poor English)

Thank you

Pedro laice

National Association of Municipalities of Mozambique

17

Bonjour a toute le monde, en Italie la plupart de grandes associations travaille dans des service pour las autorités locales, en particulier dans le secteur sanitaire et social.

C'est difficile pour cette association de représenter las citoyens. Il a beaucoup petit association qui représentent des intérêts spécifiques, mais représente seulement peux citoyens. Aujourd'hui il y a beaucoup groupes informel "comitati" qui se forme pour lutter contre las décisions des autorités publiques. Dans ces groupes il y a beaucoup des citoyens.

Salut

Fabio Baglioni

18

je te remercie pour l'effort d'écrire en français. c'est super d'appartenir à un tel réseau.

je suis aussi heureux que tu présentes le sujet en abordant la problématique que je situais dans ma première intervention. celle de savoir si nous devons évoquer las associations formellement organisées ou bien cellas des citoyens qui sont plus informelles, et qui ne défendent pas nécessairement des intérêts de quelques groupes sociaux.

à mon avis, las "COMITATI" et ceux qui leur ressemblent me semblent être l'espace d'expression le meilleur de la démocratie participative. car ce serait des groupes spontanés, fédérant des citoyens autour de problématiques immédiatement et visiblement partagées... alors que souvent las citoyens sont utilisés par las associations formellas pour défendre à leur insu, des agendas très cachés.

voilà mon avis !

Respect.

Charlie Martial NGOUNOU

Expert Représentant AIMF Finances Publiques Locales

Expert CGLU Décentralisation et Gouvernance Locale

Tel. 00237 9999 7093 - BP. 16260 Yaoundé - Cameroun

19

Chers collègues, et à l'intention de nos collègues francophones

La question posée par Adrià au nom de l'Observatoire mondial de la démocratie est une question de fond et les réponses des collègues dans ce forum sont très intéressantes

C'est, en effet, la question que posent souvent les politiques, les tenants de la démocratie officielle et légitime, aux associations : "Qui représentez-vous ? Quelle est votre légitimité ?"

La légitimité des associations est le plus souvent remise en cause par les partis politiques et les syndicats professionnels, chacun estimant être le seul représentant légitime du peuple

Pour ce qui est de la France, nous avons

1. Des consultations ministérielles où les associations sont invitées en qualité de représentants des citoyens. Ce fut notamment le cas d'une grande consultation sur les questions environnementales (Grenelle de l'environnement)

2. dans les départements (counties), nous avons la possibilité de créer des Conseils de développement durable qui rassemblent de façon paritaire des élus, représentants socio-professionnels et délégués associatifs pour représenter les citoyens. Ces conseils ont un avis consultatif avec une capacité d'auto saisine. (ex réussi CD2D des Haut de Seine)

3. dans les grandes villes, nous avons la possibilité de créer des conseils de Développement qui sont un lieu de débat entre citoyens et politiques, composés de membres de la société civile organisée et de citoyens volontaires pour la représentation citoyenne (voir l'exemple de Lyon)

Au Conseil de l'Europe, nous avons un quadrilogue, sans doute unique au monde, que nous voudrions voir se reproduire dans les pays et les régions

- secteur ministériel,(exécutif)

- assemblée parlementaire
- Congrès des pouvoirs locaux (représentent 200 000 collectivités territoriales en Europe),
-
- Conférence des ONG internationales (de 300 à 400 ONG) qui agit au nom de la société civile du continent européen (représentation remise en cause lors de tentatives recentralisatrices de l'Organisation)

Cordialement

Anne-Marie Chavanon

Anne-Marie Chavanon

Présidente de la commission Démocratie, cohésion sociale et enjeux mondiaux/

Chair of the Democracy, Social Cohesion and Global Challenges Committee

Conférence des OING du Conseil de l'Europe/Conference of INGOs of the Council of Europe

---

20

La contribution de Anne-Marie me paraît très intéressante car elle montre qu'il y a plein de bonne pratique pour la participation des associations dans la vie de la cité pour défendre les intérêts d'ordre général, constituer une force de proposition et un garde-fou contre les dérives des politiques; il suffit de s'organiser et de prendre des initiatives.

Il faut noter que les politiques (hommes et femmes) trouvent gênante l'action des associations car celles-ci s'attaquent souvent à leur gestion (qui laisse parfois à désirer) et sont capables de mobiliser les citoyens contre eux. Cette capacité de mobilisation, surtout dans les pays du tiers-monde et aussi ailleurs (voir l'Ukraine) montrent combien les associations sont légitimes et indispensables.

Cheikhna Aidara

Président de l'Association Transparence et Développement (ATED)

Mauritanie

tel +222 46 48 19 08

21

Buenos días a todos y a todas, aprovecho que los intercambios sigan abiertos para hacer un aporte. Saludos desde República Dominicana.

En el caso de la República Dominicana las asociaciones comunitarias y ciudadanas tienen legitimidad para representar sectores de la ciudadanía, no necesariamente en su conjunto. Aunque los niveles de pertenencia a una organización (Juntas de Vecinos, Club, Asociaciones de jóvenes, deportivas y de recreación, movimientos ciudadanos etc.) es alto, no necesariamente toda la ciudadanía se siente representada y pertenece a una organización.

Los espacios de concertación con sectores del gobierno central y/o de los gobiernos locales respaldados por el marco jurídico contemplan participación de asociaciones. Estos son por ejemplos:

A nivel nacional:

Consejo Económico y Social: órgano consultivo del Poder Ejecutivo en materia económica, social y laboral, que agrupan un conjunto de organizaciones. La Constitución de la República Dominicana contempla este órgano como "un instrumento esencial para asegurar la participación organizada de empleadores, trabajadores y otras organizaciones de la sociedad en la construcción y fortalecimiento permanente de la paz social" (Art. 251).

Comisiones de veeduría social: recién creadas por el Ministerio de la Presidencia para monitorear los procesos de compras y contrataciones de las entidades públicas (desde la convocatoria hasta la adjudicación del contrato final y la entrega de la obra, bien o servicio), están integradas por organizaciones de diferentes sectores de la sociedad y por personas.

A nivel municipal:

Consejo Económico y Social Municipal o Consejo Municipal de Desarrollo: espacio de participación contemplado en la Ley municipal (176-07) y la Ley de planificación e inversión pública (498-06) para la "elaboración, discusión y seguimiento del plan municipal de desarrollo" en el cual "formarán parte representantes de la comunidad".

Otros órganos municipales de participación contemplados en la Ley 176-07 son los "Comités de Seguimiento Municipal" y los "Consejos Comunitarios".

El nivel de reconocimiento y legitimidad de las asociaciones ciudadanas dependen del alcance de sus acciones en las políticas públicas, del logro de cambios de situaciones a través de la presión y de estrategias de incidencia. Por ejemplo, la lucha por el 4% del PIB para el sector educativo ha sido encabezada por un conjunto de asociaciones ciudadanas, y ha logrado un nivel alto de identificación con esta lucha por la población en general.

--

Alice Auradou

Coordinadora Observatorio Democracia Local

Fundación Solidaridad

22

Hi everybody,

In ROMANIA, although there are numerous NGOs that claim to represent different social groups, the overall representation of the citizens is quite limited. The cause for this issue is the lack of a real associative and participatory culture in the Romanian society. The communist legacy, the long and bumpy transition to democracy, the political and administrative corruption, all made individuals to be reluctant to any kind of membership or group action. Most of them ask "whose interests/money is behind this or that action or organization?" and refuse to be part NGOs. Citizens are not used to get involved in the life of the community - they limit their interest to just taking care of their families and households.

The above issues also generated a significant gap between public administration structures and citizens, a gap maintained by the lack of trust between the citizen and the public employee, and the perceived lack of accountability and responsibility of the public employees. Therefore, in order to avoid dealing with such deeply rooted and intricate issues, but also to be able to complete the European check-list of social dialogue and public debate, the existing Romanian legislation is referring to the dialogue between public authorities and associations, unions

and/or business as policy dialogue, most of the times ignoring the need of genuine dialogue with the larger public represented by individuals/citizens.

There is a growing need to increase the awareness: (1) of individual citizens – on the importance of their direct involvement in the life of the community they are part of; (2) of public employees and legislators – on their accountability, for all their activity, in front of the community they are employed by, and on their responsibility for the welfare of their fellow community members.

All the best,

Oana Almasan,

President,

IMPRES Association

23

Aqui no Brasil, as associações cidadãs têm um espaço formal garantido pela Constituição. São os principais atores de participação nos conselhos locais de política pública e podem até mesmo acessar recursos por por meio de fundos, parcerias, emendas. Também podem receber equipamentos públicos em condição de parceria, como por exemplo uma sede no bairro ou equipamento de lazer. Por outro lado, os processos decisórios continuam pouco permeáveis, já que as principais tomadas de decisão orçamentárias, sobre o desenvolvimento urbano e crescimento, feitas em gabinetes e na dinâmica governamental.

No caso, as associações formais têm enfrentado parte do desgate que todas as organizações políticas tradicionais enfrentam, talvez pelo seu excesso de formalismo e proximidade com a política.

CIDADE DEMOCRATICA

24

Good evening,

I try to add also my contribution.

I'm member of Aip2Italy, I work for the Trade Union (Cisl) and I coordinate a Regional Volunteer Organization (www.anteasemiliaromagna.it).

The reply, in short, to the question is not very easy. Legitimacy is connected with the representativeness and the relevance of the civic organizations

In Italy we have different kind of organizations, in different sector at a different level: Comitati, volunteer organizations, "associazioni di promozione sociale" (a kind of organization which do things only for its members), and so on.

We've small organizations which stand for only few people, in other cases, we've big organizations which stand for many people, or otherwise, we've small organizations, but with big relevance. Citizens'organization can indeed be representative in very different way.

They're often part of Third Sector Forum (www.forumterzosettore.it), which coordinates and try to improve the dialogue among these different kind of organizations (also cooperative world and Foundation are part of the TS) and with the Institution at different Level.

Not in all the Province, but sure in all the Regions there is a Third Sector Forum.

In 1998 the National level of the Third Sector managed to reach a big recognition: it has legitimacy to seat with the government in order to discuss about political issues, at the same level of the industrial Sector and the Trade Unions.

Especially, Volunteer organizations in Italy have big trust from citizens. They have a big role in the welfare system (4% of the GNP)More and more they managed to reach an important role: to fill the representation gap between the citizenry and the public powers, in order to give voice and visibility to unrepresented people and interests, but not enough.

That's why they're often invited to discuss about legislation, welfare organization, etc. (This space is guaranteed by law)

But, on the other hand, there're some problems: volunteer organizations (and citizens organization in generally) take the floor in the name of people they never actually consulted, or they don't have a clear, continuous and public communication process with they constituencies In this sense, there, sometimes, a lack of democracy inside Civic organization. (that's why someone is trying to talk about deliberative processes also inside Civic organization).

Andrea Arnone

We launched a new issue to discuss, from your comments (some have already been answered in part but so we will have all the points of view).

What relationship channels are between associations and local governments?

Channels: formal (Advisory Councils, regular meetings, specific institutions ....) informal (associative relationship between politicians and leaders, occasional meetings ...

And try to discuss what are the advantages and disadvantages of each model.

Las lanzo una nueva cuestión para debatir, a partir de sus comentarios (algunos ya han contestado en parte pero así tendremos todos los puntos de vista).

Qué canales de relación existen entre las asociaciones y los gobiernos locales?

Canales: formales (consejos consultivos, reuniones regulares, instituciones específicas....) informales (relación entre políticos y líderes asociativos, reuniones ocasionales...

E intentar comentar cuáles son las ventajas e inconvenientes de cada modelo.

Bonjour à nouveau,

Nous lançons une nouvelle question pour discuter, à partir de vos commentaires (certains ont déjà répondu en partie, mais comme ça ont aura tous les points de vue).

Quels sont les canaux de relation entre les associations et les gouvernements locaux?

Canaux: formels (conseils consultatifs, des réunions régulières, des institutions spécifiques ....) informelles (relation entre les politiciens ou techniciens municipaux et les dirigeants des associations, des réunions occasionnelles ...

Et essayer de discuter quels sont les avantages et les inconvénients de chaque modèle.

Bonjour à Tous

Merci pour cette deuxième question que je trouve très pertinente.

Avant de répondre à cette question, il faut d'abord de prime à bord faire la différence entre Gouvernement local et Association.

Le gouvernement local est composé des élus issus des partis politiques et des administrateurs de l'État central qui sont aussi élus ou nommés donc tous politique.

Tandis que les associations sont par définitions à but non lucratives et apolitiques constitués de la plupart des hommes et des femmes exerçant pour le développement et bien être de tous.

Néanmoins, les gouvernements locaux et les associations tous œuvrent dans les sens de l'amélioration des conditions de vie des populations.

Ils peuvent cependant conjuguer leurs efforts pour l'atteinte d'un objectif bien défini (par exemple lors d'une catastrophe naturelle par exemple).

Dans ce cas il existe des comités entre le gouvernement et la société civile (entendu par-là associations, ONGs).

Le problème de ces canaux réside dans l'exécution et les choix des cibles :

au niveau du gouvernement le choix se fait le plus souvent par coloration politique par exemple des bénéficiaires et au niveau des associations le choix est basé sur les règles universelles (SPHERE).

Bonne réception

AZAOUA Mahaman

Coordinateur ONG SOS DEVELOPPEMENT/SYNERGIE OSC Arlit

La question est importante: les relations entre gouvernements locaux (qu'on appelle chez nous les communes ou conseils municipaux car la décentralisation régionale n'existe pas), et associations sont nombreuses mais sont surtout informelles. Parfois, les autorités locales (qui représentent l'Etat central) créent des Comités formels où tous les acteurs sont représentés (communes, associations, administration) mais le plus souvent le travail est informel. Ce travail entre Communes et OSC est constitué de deux volets : le social (par exemple vaccination, protection de l'environnement, micro-crédit...) et le politique (au sens général du terme): par exemple budgets participatifs, plaidoyer pour la participation des femmes ou des jeunes, etc. Les relations pendant le travail social sont plus faciles que le travail 'politique'.

De plus, les gouvernements locaux ont souvent des budgets (parfois importants) alors que les associations ont des ressources très limitées voire inexistantes, ce qui complique encore la situation. Toutefois, il est très important pour les associations de travailler (de façon formelle ou informelle) avec les gouvernements locaux car cela leur permet d'avoir de l'expérience et plus d'impact.

Cordialement

Cheikhna Aidara

Président/ONG ATED

Bueno días;

En Miraflores los canales de relación entre las asociaciones y el gobierno local es el siguiente:

- Consejos Consultivos
- Reuniones semanales con vecinos e instituciones públicas o privadas
- Asociaciones con o sin fines de lucro
-

Ventajas

- Conocer las necesidades desde diferentes miradas
- Recibir iniciativas innovadoras
- Elaborar estrategias que permitan resolver problemas

Desventajas

- Demanda de atención a problemas que solo afectan a un grupo

Carmen Velasquez. Miraflores

In Romania, although there are several pieces of legislation that refer to the mandatory dialog between the administration and the NGOs, the main focus is on the activity of the central public administration, especially in the area of labor policies (usually the mandatory social dialogue, as it is called, involves mainly unions and professional associations). Although the existing legislation forces local public decision makers to invite NGOs to public debates for virtually any policy process, in fact, when the discussions/debates take place, the decisions are already made. It's the classic DAD (Decide-Announce-Defend) system, but the decisions are published only after the mandatory dialog phase takes place. There are, however, exceptions to this unfortunate practice, as recently a few mayors observed that participatory decision making can help them build a more sustainable community, and therefore can subsequently bring them sustainable political support from the citizens.

As for the informal channels, the advantages could be provided by the personal relationships between public decision makers and NGO leaders – an informal channel can be many times much more efficient than an official one, as it eliminates many communication barriers, being based on personal perception, emotional behavior and individual influence. In short, the informal channels promote the idea of persuasion and personal influence. Unfortunately, many times the personal influence proves to be business and/or money related.

Disadvantages of informal channels may include lack of public legitimacy, lack of transparency, suspicion of corruption, etc. Many decisions taken with the help of such relationships present a higher risk of failure due to the low level of stakeholders' participation in the process.

All the best to everyone,

Oana ALMASAN

Fulbright Alumna

Assistant Professor, PhD

College of Communication and Public Relations

National University of Political and Administrative Studies

6 Povernei St., Sector 1, Bucharest

Romania

Hola de nuevo, os propongo un nuevo hilo de debate para el Grupo de trabajo:

¿Cómo pueden ayudar los gobiernos locales a las asociaciones para fortalecerlas?

Ejemplos: dinero, formación, espacio, reconocimiento legal y formal....

Hello again, I propose a new topic for discussion of the Working Group:

How can local governments help to strengthen the associations?

Examples: financial, training, space, legal and formal recognition....

Bonjour à nouveau, je vous propose un nouveau fil de discussion du groupe de travail:

Comment les gouvernements locaux peuvent agir pour renforcer les associations?

Exemples: aide financière, de la formation, céder des espaces, la reconnaissance légale et formelle ....

Bonjour à tous,

Bonne question du jour; les gouvernements locaux pour aider les associations locales doivent de prime abord leurs faciliter leurs constitutions c'est à dire leurs donner des agréments de reconnaissance à l'exercice.

Puis facilité la liberté d'expression, de circulations de droit de l'homme en un mot assurer une atmosphère de démocratie participative;

Avec ces deux conditions je pense que les autorités locales peuvent aider les associations,

Je ne suis pas d'avis que les autorités locales peuvent aider financièrement les associations sans pour autant leurs laisser leur liberté d'opinion, je pense au conflit d'intérêt et d'opinion.

cordialement,

AZAOUA MAHAMAN

Considero que es fundamental que se promueva la asociatividad desde los gobiernos locales haciendo énfasis en su reconocimiento legal y capacitación.

Jimena Sanchez Velarde

Guiándolos en su formalización, Reconociéndolas, facilitándolas espacios de encuentro, empoderarlos para asumir la responsabilidad del desarrollo de la ciudad.

Carmen Velasquez Soriano

Las gouvernements locaux (GL) dans les pays pauvres sont comme les associations: peu de moyens, peu de capacités et un besoin énorme de ressources.

Donc, las GL ont les mêmes problèmes que les associations donc leur coopération doit être forte; il sera donc très important que las GL apportent leur appui aux associations et renforcent leur légitimité.

Cheikhna (ATED)

Buen día a todos y a todas!

Perdón por la demora en participar.

En mi opinión los gobiernos localas (tanto desde el ámbito político como desde el técnico) debemos:

Reconocer a las asociaciones como entidades que aportan una riqueza inmensa a la ciudad, en su diversidad, pluralidad, y en el trabajo que hacen a favor de las personas y la mejora de la ciudad. Vivimos tiempos en los que parece que el único trabajo válido lo hacen las empresas, pero es preciso valorar todo lo que se aporta, que en la mayoría de las asociaciones lo único que las diferencia y a favor de las asociaciones es la vocación de servicio, la profesionalidad y la eficiencia .

Realizar un continuo análisis de la realidad del movimiento asociativo en su globalidad: para visibilizar la aportación de las asociaciones, y para devolver a las mismas los puntos fuertes y las sombras que se ven desde la administración.

Colaborar con las asociaciones , a través de los distintos medios a nuestro alcance : Locales (cada vez más necesarios, colaboración económica en aquellos proyectos en los que compartimos objetivos, Formación especializada para la mejora de la calidad en lo interno (gestión, organización, utilización de tecnologías en red y colaborativas) , propiciar espacios de encuentro en los que las asociaciones puedan salir de sus intereses particulares y llegar a sinergias y a trabajo en red entre asociaciones distintas y de distintos ámbitos.

Se da por supuesto, que para todo ello es necesario mantener una relación fluida, escuchar, dialogar y a veces también cuestionar e interpelar.

Un abrazo desde Vitoria-Gasteiz

Marijo Ruiz

Buenos días a todos y todas:

En mi opinión y coincido con Maria Jose de Vitoria es importante reconocer el aporte de la ciudadanía organizada al espacio de las políticas públicas aunque por experiencia no siempre la ciudadanía es consciente de su rol como eslabón de las políticas públicas. La excesiva dependencia de las "subvenciones" ha diluido justamente este carácter y forma parte de la visión más perversa de las asociaciones dentro de la lógica retributiva, es decir, estoy en una asociación porque me van a dar subvenciones para funcionar. Por esta razón reivindico la proactividad de muchas asociaciones y personas que tienen vocación de servicio público y considero que las administraciones públicas deben no solo apoyar técnica y económicamente sino contar con ellas como agentes activos en el ejercicio de la política pública de manera sinérgica

Un saludo desde Zaragoza

Marianna Martinez

Concernant ce thème important, je pense que les gouvernements locaux doivent d'abord adopter une démarche participative pour permettre aux associations de mieux connaître ce que font les gouvernements locaux; ensuite, ils doivent appuyer les activités des associations en inscrivant des lignes de crédit dans leurs budgets pour des activités destinés à être réalisés par des associations; lorsque, pour des raisons de proximité ou d'accès plus facile aux populations

et aux communautés, les associations ont un avantage comparatif pour réaliser des projets, les gouvernements locaux doivent leur confier ces projets; les gouvernements locaux doivent également accepter le contrôle citoyen de leur action par les associations; les GL devraient également mettre l'accent sur le renforcement des capacités des associations afin qu'elles soient compétentes et capables de les aider dans la réalisation de leurs missions.

Quant aux associations, elles doivent construire la confiance avec les gouvernements locaux et avoir une approche positive au lieu de chercher souvent à les concurrencer ou à les dénoncer.

A la prochaine contribution.

Cheikhna Aidara

Président de l'Association Transparence et Développement (ATED)

BP 5275 Nouakchott Mauritanie

ESP ¿Las asociaciones ciudadanas en nuestras ciudades son inclusivas o reproducen las dinámicas de poder / participación?

Es decir las asociaciones logran que participe la gente que suele participar menos (minorías étnicas, religiosas, inmigrantes, discapacitados, personas con bajos ingresos y/o nivel de estudios, menor participación por edad o género). ¿Sí lo logran, en qué casos, porque?

O por el contrario las asociaciones solo son de grupos bien organizados con formación, y dentro de las asociaciones se reproducen dinámicas

Aprovechamos la ocasión para recordar que este jueves empieza el Foro Primavera de las Asociaciones en Barcelona. Esperamos que surjan buenos contenidos para este grupo de trabajo. Las jornadas se podrán seguir por *streaming* (cuando esté disponible el link os lo enviamos)

ENG: The citizens Associations in our cities are inclusive or they reproduce the dynamics of power / participation?

ie. Associations involve people get less often participate in public affairs (ethnic, religious minorities, immigrant, disabled, low-income and / or education, lower participation by age or gender). Yes they do, in which case, why?

Or on the contrary, associations are formed by people already used to participate individually.

We take this opportunity to remind you that this Thursday begins the Spring Forum of the Associations in Barcelona. The contents of this conference will also be used for this working group. The conference can be followed by streaming (when the link will be available we will send you)

FR : Est-ce que las associations dans nos villas sont inclusives, ou par contre elles reproduisent las dynamiques de participations individuelles ?

C'est-à-dire, est-ce que las associations permettent que las personnes qui sont moins habitués à participer (minorités ethniques, religieuses, jeunes, handicapés, personnes à bas niveau éducatif ou économique...) s'impliquent dans las affaires publiques.

Ou bien par contre, c'est las mêmes citoyens qui peuvent participer individuellement qui s'impliquent dans las associations.

PT: Associações cidadãos em nossas cidades são inclusivas ou reproduzir a dinâmica do poder / participação?

Ou seja, associações que as pessoas que não costumam participar (minorias étnicas, religiosas, de imigrantes, pessoas com deficiência, de baixa renda e / ou escolaridade, menor participação por idade ou sexo) fazer.

Beit Sahour is a city that is well-known for its strong social bonds between the citizens, knowing that the Municipality of Beit Sahour communicates accurately and closely with the local community and the local organizations.

Beit Sahour civil associations and local organizations don't differentiate between people as these associations hire and employ minorities, women and people with special needs maintaining their equal rights, responsibilities and duties, as the Palestinian constitution imposes the hiring of minorities, handicapped people and women in the private and public sectors, knowing that women occupy a lot of jobs in various sectors as well as high and sensitive positions in Beit Sahour.

In conclusion, Beit Sahour local and civil organizations and associations hire and employ people regardless of their race, religion and background as associations in Beit Sahour maintain equality in choosing candidates and hiring employees for the variable jobs when offered

Regards

A continuació reproduïm la relatoria del XX Fòrum Primavera de les Associacions el·laborat per Roger Buch de la Fundació Pere Tarrés:

1. El Fòrum Primavera de les Associacions

El **Fòrum la Primavera de les Associacions** és un espai anual de trobada, de debat i d'intercanvi de coneixements i d'experiències entorn de l'associacionisme i el voluntariat. Té per objectiu oferir coneixement i debats de qualitat per, en darrera instància, enfortir el teixit associatiu de Barcelona. El Fòrum és impulsat pel Consell Municipal d'Associacions de Barcelona i organitzat per Torre Jussana – Centre de Serveis a les Associacions de Barcelona.

El 8, 9 i 10 de maig de 2014 s'ha celebrat la 20a celebració del Fòrum i aquest s'ha emmarcat amb la celebració de Barcelona com a "**Capital Europea de Voluntariat 2014**". El títol d'enguany ha estat, **L'associacionisme és capital!**

En aquesta 20a edició del **Fòrum la Primavera de les Associacions** s'ha analitzat perquè i com cal potenciar el paper que juguen les associacions en qüestions bàsiques com la cohesió social, la qualitat democràtica i les polítiques públiques que realitzen els governs locals. S'ha proposat un debat sobre conceptes com el capital social, **la capacitat cívica o la participació democràtica** a les ciutats, buscant respostes a algunes preguntes sobre aquestes temàtiques:

- **Associacions:** què aporten a la democràcia participativa de les ciutats i a l'acció dels governs locals, i com potenciar-ne la incidència?
- **Administració:** Com col·laborar amb les associacions per millorar l'impacte de les polítiques públiques?

El programa de les jornades es va pensar de manera que es comencés per donar un marc conceptual i de reflexió. Això es va fer a partir de dos espais teòrics, el primer amb la conferència dels professors Gerry Stoker (Universitat de Southampton) i Joan Font (CSIC) sota el títol **Les associacions i els processos de decisió i actuació política. La segona conferència versava sobre Democràcia participativa, els governs i les associacions treballant juntes i va anar a càrrec de Lluís Torrens** (Gerent del Public-Private Sector Research Center (IESE) i Joan Manuel del Pozo. (Universitat de Girona).

A diferència d'altres edicions, engany el fòrum ha sortit de les fronteres barcelonines per acollir ponents d'altres indrets de Catalunya, de l'Estat Espanyol i d'Europa, que han aportat el seu coneixement i han explicat experiències i casos d'èxit implementades en altres municipis i països. Per això s'ha comptat amb dues taules rodones d'experiències celebrades el divendres. Una d'elles sobre bones pràctiques municipals de suport a l'associacionisme i a la participació ciutadana. L'altra taula donava la veu a diferents experiències associatives que per la seva originalitat poguessin servir per treure'n recomanacions.

El fòrum es va cloure amb la visita de casos pràctics d'experiències associatives desenvolupades als barris de Barcelona que han aconseguit bons resultats dinamitzant la comunitat del seu entorn i traient partit de la capacitat cívica del territori.

2. El marc de partida

En els darrers temps s'ha parlat molt del capital social de les ciutats i dels barris. Ens estem referint a aquell recurs intangible que són les xarxes socials que tenen les persones a les comunitats i que es basa en el grau de connexions de confiança que estableixen. Així, el capital social mesura les relacions amb els altres i un bon nivell de capital social és positiu per a les persones, per a les ciutats i fins i tot per a l'economia. Hi ha un bon nivell de capital social quan predominen valors com l'honestetat, la reciprocitat i el compliment de compromisos, tant entre persones com entre aquestes i les institucions.

Tots els estudis sobre capital social afirmen que les comunitats que tenen al seu si una bona diversitat d'associacions cíviqües es troben en millor situació per resoldre els seus problemes. A més associacions, més capital social. Hi ha associacions que posen més èmfasi en la reivindicació, altres en l'oci i el lleure i algunes en la prestació de serveis. Però sigui quina sigui la seva orientació, sempre afavoriran un bon nivell de capital social ja que fan créixer els vincles de confiança social, creen xarxes socials i a la vegada ajuden a fer més denses les xarxes de vincles. Les associacions afavoreixen la solidaritat entre les persones, ajuden a agregar interessos i fomenten la cohesió social, tot reforçant els vincles comunitaris.

El simple fet que existeixin associacions ja comporta una millora en tots aquests aspectes, però quan les associacions prenen un compromís conscient amb la comunitat on habiten, l'impacte encara és més gran. Veurem al llarg d'aquestes pàgines iniciatives associatives que han volgut transformar la comunitat de manera ben conscient i d'altres que ho han acabat fent, sense haver-s'ho plantejat amb resultats igual de bons.

L'altre gran actor a les ciutats, a part de les associacions i els ciutadans, són els governs locals. Aquests també poden fer molt per afavorir la creació de capital social. Poden treballar per construir un espai públic de qualitat, amb bons serveis i educació i també fomentant processos participatius que facin implicar la ciutadania en la presa de decisions. Poden governar amb un estil obert que doni veu a les energies socials tot afavorint més l'acord que del control, més l'horitzontalitat que les relacions verticals. Parlem avui de governança quan les administracions deixen enrere estils autoritaris i tenen en compte tots els actors. Governança no és la renúncia a governar des de les administracions sinó a fer-ho de manera diferent, tenint en compte a tothom i encaixant les noves complexitats.

Però més enllà d'impregnar la governabilitat local amb aquest estil col·laboratiu, una de les apostes més rendibles i coherents que pot fer el govern local és apostar per l'associacionisme. Si l'associacionisme és positiu per a les ciutats com acabem de veure, els governs locals poden enfortir-lo. Donant-li veu i espai, reconeixent-lo però apoderant-lo perquè tingui molta més força i legitimitat.

Això no és sempre fàcil perquè l'associacionisme, sortosament és rebel i vol mantenir la seva independència. L'aposta pública per l'associacionisme no és la compra de voluntats ni la pacificació del territori, sinó el reconeixement de la diversitat i de l'expressió de la ciutadania. Apostar per les associacions té molts riscos, però molts menys que no fer-ho. Apostar per les associacions és trobar-se maldecaps a curt termini però també significa construir una societat molt més forta a mig i llarg termini, amb un alt nivell de capital social.

Apostar per l'associacionisme, la participació social i l'apoderament ciutadà és la millor inversió en capital social que es pot fer des del govern local. Però qui ha de liderar els projectes que desenvolupin aquestes xarxes i normes de confiança? El govern local tenint en compte la societat civil, la societat civil pel seu compte? Un lideratge compartit? És des d'aquest marc que ens plantegem aquests dos dies de debats que es presenten molt intensos!

3. El contingut del Fòrum

3.1 Conferència: Les associacions i els processos de decisió i actuació política

Gerry Stoker

Gerry Stoker és professor de Ciències Polítiques i Governança. Universitat de Southampton (Gran Bretanya).

Abans de parlar sobre la relació entre associacions voluntàries i les institucions fem una reflexió sobre com estan canviant avui els hàbits de participació dels ciutadans.

Tots els elements de representació política depenen de la cultura política i com els ciutadans veuen i perceben la política. Ja no està tant clar que és política i que no i el que compta com a política ha variat en els darrers 30/40 anys. Ara la forma de viure i fer política està variant i això hem de poder analitzar-ho acadèmicament i no sempre és fàcil. Veiem com la gent s'implica a nivell local i internacional, també veiem com hi ha la participació en mode *online* tant per participar com per informar-se i com això es combina amb la participació *offline*. Un cop això es compregui bé com funciona, tindrem una bona base per a la participació ciutadana.

Una altra tendència dels moments actuals és que molta gent se centra, no en grans idees sinó en un sol únic objectiu, el que en diem participació per temes. També veiem com els ciutadans continuen interessats en fer política i prendre decisions però també en decidir com s'implementa aquesta política. Cada cop els ciutadans s'impliquen més les solucions i en fer coses per resoldre les seves problemàtiques, no només denunciar les necessitats no cobertes.

La relació entre les entitats i els governs és important perquè suposa els ciments de la democràcia, és una forma d'oferir governança i permet la coproducció de serveis socials.

La relació entre les entitats voluntàries i les institucions és important perquè esdevé la base de la democràcia tal com diu Tocqueville. Putman també modela aquesta idea on indica que aquesta relació es veu impulsada per la capacitat de crear capital social per part de les entitats. Les evidències ens indiquen que com millor és la societat civil millor es donaran les condicions per a una millor democràcia.

L'existència de societat civil afavoreix que es permeti dir el que vulguem i suposa un camp de formació perquè la gent aprengui a debatre i discutir idees. També permet crear xarxes de relació i confiança per a que es creï una democràcia efectiva. La literatura sobre la governança

ha crescut molt. La governança és la combinació de capacitat del govern per treballar amb la gent.

Si s'analitzen per què hi ha barris o ciutats que tenen més èxits que altres, sembla que hi ha alguns que tenen més capacitat efectiva. Les condicions que són necessàries per a una bona governança són:

- Que hi hagi relació de confiança
- Que es comparteixin recursos
- Que es comparteixin espais de trobada
- Que hi hagi intercanvi d'informació

Els governs han d'aportar serveis, però crear-los de manera col·laborativa amb les entitats. A més, permet regularitzar i monitoritzar aquests serveis públics gràcies a implicar als ciutadans. Els serveis públics efectius necessiten persones que tinguin els coneixements tècnics i coneixements locals, saber com funciona el barri, els matisos i riqueses que permeten fer que els serveis funcionin de forma efectiva.

La relació entre entitats i institucions és important, és vital, doncs les alternatives no són millors. L'estat no pot organitzar tot perquè no pot veure amb les ulleres de la ciutadania. Mentre que tampoc és possible que les comunitats ho facin tot. Un exemple d'això és la fallida del projecte *big society* al Regne Unit fa pocs anys. Aquesta opció no va ser popular perquè es va viure per part de la ciutadania com una retallada de l'estat, una desaparició de l'estat. Quan l'estat desapareix, de forma automàtica no apareix la comunitat. Cal la col·laboració entre els dos àmbits.

Tant les associacions com les institucions tenen la capacitat d'implicar a la gent, aquesta és la seva legitimitat. I precisament el desafiament és com implicar a la ciutadania.

Per a conèixer el grau de participació d'una ciutat és interessant el model **CLEAR** on estudia que és el que fa que la gent pugui participar i implicar-se en la política. El CLEAR té 5 elements/factors:

Factor	Research Insight	Audit check
Can do	Resources matter: those in the control of the individual and those they can get access to	The resources that people have or can be offered access to as well as their confidence to use them
Like to	Feeling a part of something stimulates a willingness to engage	A sense of involvement with the public entity that is the focus of engagement
Enabled to	Participation is most often done collectively rather than individually	The civic infrastructure of organizations that organize participation
Asked to	Mobilizing people into participation by asking for their input can make a big difference	How are citizens mobilized, what variety of approaches are on offer, who is reached
Responded to	Judgements about the openness of the political system and its responsiveness are vital	Listening and responding: what systems are in place to deliver that?

- **es pot fer,**
- **li agradaria fer** (cal que s'identifiquin),
- **és possible fer-ho** (la implicació es fa nivell de grup no individual),
- **demana fer-ho** (cada persona li agrada un espai diferent de participació, cal usar diferents eines) i
- **es pot respondre a aquestes demandes per part de les institucions.**

Precisament on fallaven molts ciutadans és en aquesta última, i si la gent no veu que hi ha una resposta es desmotiva.

Aquest marc es va fer servir a moltes ciutats de manera positiva. Es tracta d'un marc que ha d'ajudar a reflexionar, el que és important no és la puntuació final, sinó que per a cada obstacle o dificultat, hi ha una sèrie de recomanacions o solucions que poden ajudar.

Insisteixo en la idea principal, la col·laboració és vital per a una democràcia bona i eficaç. Són els ciments de la democràcia.

Porto anys intentant respondre a la pregunta en relació a l'apatia en la participació. Quan és perquè la gent no vol participar? Quan és resultat de la manca de resposta dels governs? És evident que la gent també ha de fer altres coses i no tot ha de ser participació col·lectiva i existeix el dret a ser apàtic. De fet, la no participació no ha de ser un problema, només és un problema quan és resultat de l'alienació de la societat. El problema és quan es pensa que participar no serveix de res i que participar no té cap utilitat.

Una investigació destaca que un bon canalitzador per a la participació és que el sistema estigui obert a la participació. Si la gent veu que el marc polític és més influenciable, la gent està més disposada a participar. En aquest sentit, aquí les entitats tenen un paper bàsic per a la participació.

Joan Font (CSIC)

Joan Font Fàbregas és Director de l'Institut de Estudios Sociales Avanzados – CSIC

La meua perspectiva es basa en dues recerques sobre la participació ciutadana. La meua inquietud per aquest aspecte va néixer de veure que hi havia dos discursos sobre la participació: discurs oficial (la participació és fantàstica) i el discurs de bar (les dificultats de la participació: la gent no participa, sempre són els mateixos, ja està tot decidit...). Considero que la millor forma d'ajudar a la participació és que se sigui clar sobre les dificultats i problemes de la participació.

Si en lloc de convidar als polítics o govern local a parlar sobre la participació en la taula, ens imaginéssim que somien aquests polítics o dirigents de les associacions sobre la participació ciutadana o més que els somnis, els malsons!...

Les associacions tenen molt contacte amb els governs locals, però la realitat entre aquests dos agents és molt diversa. En una recerca van intentar analitzar quan de facilitadora era la tasca del govern local amb les entitats a través de dues associacions; quan les escoltes? Quan les ajudes? quan les convida a participar?

També hi ha molta **diversitat d'entitats**. Hi ha algunes que són més participatives perquè tenen un govern que les escolta i a l'inrevés, hi ha ajuntaments que les fan més cas perquè aquestes tenen més capacitat de pressió. Hi ha entitats més centrades a oferir servei i altres més centrades a fer incidència política. La realitat és molt diversa. Tenim l'exemple d'un estudi on es veuen com són les entitats de diferents municipis: Per exemple a Ondain (Euskadi) les entitats estaven molt centrades a l'activisme, mentre que a Caldes de Montbui estaven més centrades en l'oci. Hi ha molta diversitat de les entitats però no sabem si es causa o conseqüència de les polítiques locals. Així, perquè fas polítiques participatives, perquè t'ho reclamen les entitats o les entitats són participatives perquè ho fomentes? què és primer l'ou o la gallina?

La relació entre ajuntaments i entitats no sempre és plàcida. Hi ha qui té més malsons que altres. Mark E. Warren, treballa de les diferents funcions democràtiques de les associacions. Cada associació aporta una cosa diferent de la vida política i totes contribueixen a la democràcia encara que unes facin la vida fàcil a polítics i altres els creïn malsons. Segons Warren¹, hi ha **cinc funcions socials** que tenen les entitats i que ajuden a crear ciutats més democràtiques.

1. Mobilització.
2. Espai públic. Crear debat públic
3. Subsidiarietat: És molt agradable per a les institucions polítiques
4. Contacte. Portar preocupacions de la societat a les administracions públiques
5. Resistència: No és gens agradable per a moltes institucions polítiques

La subsidiarietat agradable per la classe política, però altres com la resistència no, però totes contribueixen a fer societats més vives. Quan aplicàvem aquest esquema, la immensa majoria de les associacions acabaven sent importants per una funció o l'altra. La major part de les associacions compleixen una funció o l'altra en la democràcia. A una entitat petita la capacitat de mobilització és major.

Si s'accepta la premissa que totes aporten coses importants, cal fer un reaprenentatge que passa per admetre que qui més mal de cap et doni, serà qui més contribueixi a la teva felicitat a mitjà termini. En el tema de la corresponsabilitat el tema és complex, Per exemple a Córdoba les entitats van demanar que els pressupostos participatius no fossin vinculants, perquè sinó la gent els deia que eren responsables de les decisions...

L'altra gran pregunta que ens fem és si **Els ciutadans volen participar?** Pel que fa als ciutadans, tenim els hiperactivistes, que són una minoria. Mentre que la major part no participen o participen només a una associació. I la pregunta clau és saber si els ciutadans volen participar i ser protagonistes o potser ja els va bé ser representats? Segons un estudi²,

- La descripció de la realitat actual és que la ciutadania considera que les decisions les prenen els polítics
- El que ells realment desitgen és: 10% desitja que tota decisió es prengués de forma participativa i el 55% se situa al mig, cosa que reflecteix moltes coses: moderació, indecisió.

Tot i que segurament pot haver-hi algun biaix, però si es compara amb altres dades, és tracta d'un missatge coherent. De fet, quan se'ls hi demana de forma concreta, ja sigui per nivell

---

¹ Warren, M. (2001) Democracy and Association. Princeton. Princeton University Press. Vegeu altres articles de l'autor a <http://www.politics.ubc.ca/about-us/faculty-members/bfont-color-blue-full-time-facultyfontb/mark-warren.html>

² A partir de les enquestes del CIS UAM 2002 i CIS núm. 2860.

territorial o per aspectes concrets, les respostes són molts sensates. És a dir, creuen que les decisions les estan prenent els polítics però pensen que les haurien de prendre més els ciutadans. En tot cas, sobta que a nivell municipal la gent no demani més espais de participació.

Es pregunta als ciutadans com veuen les capacitats d'aquests dos actors (ciutadania i polítics): informats, intel·ligència, capaços, dividits, egoistes i corruptes. Els resultats són que creu que els ciutadans són poc corruptes, capaços, intel·ligents, volen més participació. En canvi, la gent que creu que els polítics són menys corruptes, més capaços i més intel·ligents volen que qui decideixi siguin els polítics.

Per tant, veiem que hi ha una demanda per a què hi hagi més participació, per ser més escoltats. Però també cal tenir en compte que hi ha altres models existents a part de la democràcia participativa i la representativa. Hi ha altres models que proposen solucions populistes/tecnòcrates i que tenen bastant suport: Berlusconi, Jesús Gil, Consells de Seguretats (apolítics), Banc Central Europeu...

Relació entre el triangle ciutadania - govern local - associacions

- La relació de la **ciutadania amb els governs locals** és una mica com la d'un pare amb la seva filla petita. Reclamen ser més escoltats però mai és un bon moment. Així mateix, els governs locals sovint les crides a participar per si després no funciona la proposta, no vinguin amb problemes o històries.
- La relació entre **associacions i ciutadania** també sovint és de doble joc. Les associacions només volen que es consulten a elles, no a la ciutadania. En canvi, a vegades fan ús de la ciutadania i la busquen per fer més pressió a l'autoritat (govern local).
- La relació entre **associacions i els governs locals** és d'aquelles de ni amb tu ni sense tu.

El que està clar és que tots tres són agents importants per a la democràcia i per a les ciutats, que s'han de reconèixer com a tal i que han de tenir una major capacitat de crítica sobre la relació que tenen

Debat amb els assistents

Després de les intervencions de Stoker i Font, s'obre un debat en què apareixen diversos temes que són contestats tant pels ponents com pel mateix públic.

En primer lloc es pregunta sobre la frustració que genera participar quan no es fa cas a les propostes que arriben a l'esfera política i es posa l'exemple de les ILP.

Stoker parla de què això lliga amb el cinquè element del seu model i que caldria tenir present que la resposta no sempre pot ser la que un espera. El que és important és que hagin de ser tractats amb respecte. Té a veure amb com es realitza el debat i es donen implicacions sobre perquè s'opta per una resposta o altra.

La gent ha de conèixer i respectar les regles de joc de la participació. Respecte a la resposta, la tradició anglesa no té res a veure a Espanya. Aquí els processos participatius no tenen resposta, Font diu que a vegades sembla que estiguem treballant en el *cherry peaking* (collint cireretes) processos participació amb llistes espectacular de demandes ciutadanes. I d'aquestes 70 coses, dues que són atractives o barates són la cirereta vermella que el polític se les menja.

En segon lloc es pregunta que si existeixen ciutats on la participació és un èxit, Per què no es còpia aquests models?

Aprendre lliçons no és fàcil si provenen dels més propers, dels veïns. Així mateix, sovint entra en conflicte amb un mateix. La gent treu lliçons d'internet (web *Participedia*) però no saben que fa que nos s'aprenquin les lliçons dels propers; podria ser que entressin els processos de competició.

Hi ha dos tipus de líders: aquells que consideren que el poder és un joc si dono més poder als altres, jo el perdo altres que pensen a apoderar a la societat i amb un estil de governança.

La difusió d'experiències és molt important, però també han vist en alguns estudis sobre processos participatius que els primers tenien més qualitat, perquè s'ho creien més. En canvi altres, segurament fruit de la còpia o imitació, que no han tingut qualitat ni s'han posat els esforços o mitjans per a què fossin experiències d'èxit.

En la mateixa línia, es pregunta que com es pot fer que les regles del joc es respectin per part dels governs, doncs això crema a les entitats petites, les porta a l'apatia.

Font comenta que és cert que aquest tema és la clau. Sovint es troben amb la resposta de això ho va impulsar el govern anterior i ja no ho creu. Una solució és crear processos participatius amb molta força ciutadana. Una altra és crear processos participatius pactats per part de totes les forces polítiques.

Stoker assenyala que els processos d'avui són més participatius i forts que als anys 70. Així mateix, destaca que part de la solució és el compromís revolucionari permanent en aquest àmbit. Parla de com a Porto Alegre la gent parlava de les preocupacions i problemes que tenien amb els pressupostos participatius i els interessos dels agents.

Els joves fan política a través de les xarxes socials, però això planteja molts problemes actualment. El repte és que la gent aportí idees sobre com millorar la participació i contínuament exigir-ho i replantejar-ho.

Una intervenció comenta que els ciutadans ja no estan a les associacions, sinó als moviments socials, tot posant en dubte si les associacions i el voluntariat tenen realment voluntat transformadora. Afirmar que aquesta voluntat transformadora es desactiva quan és té una elevada dependència econòmica de les administracions.

S'obre el debat i des de la mesa es comenta que pot ser que algunes associacions s'hagin institucionalitzat i s'hagin deixat de preocupar per la transformació social perquè han de preocupar-se de la seva subsistència com a fi mateix. Es cita el cas com un exemple de la institucionalització d'algunes associacions, que posteriorment són qüestionades per nous moviments socials que apareixen. S'afirma que són necessàries tant associacions com moviments socials i que és la relació entre aquest dos el que permet que hi hagi una democràcia efectiva.

Aquesta qüestió provoca la resposta d'alguns assistents del públic que no estan d'acord que les associacions estiguin perdent protagonisme. Un assistent assenyala que s'ha de distingir entre el contingut i la forma que adopta l'entitat i una altra afirma que no està d'acord que es divideixi entre associacions i moviments socials. A més, afegeix que avui la visió de la democràcia és molt restrictiva i només ens fixem en els agents institucionalitzats com a responsables de la presa de decisió. Però poques vegades és parla de qui té realment el poder i de com apoderar. També es comenta la necessitat de trencar la dicotomia públic- privat i obrir un nou escenari per a la coparticipació.

Font parla de la necessitat de trobar mecanismes per generar espais de participació que realment tinguin capacitat de decisió vinculant en elements fonamentals. Posa l'exemple que als anys 90 a Barcelona hi havia espais participatius sobretot, menys d'urbanisme, que

possiblement era el tema més important que tenia la ciutat entre mans. Es tracta de trobar la complementarietat entre la utilització dels mecanismes de participació existents i aquells mecanismes que volem crear de participació en elements fonamentals per a la vida de les persones.

Acabem amb dues conclusions des de la taula:

- La forma d'entendre la política està canviant de forma molt ràpida. I hem de comprendre empíricament que està passant. I després tenir un debat normatiu de com hauria de ser.
- Cal deixar més espais per als no professionals, però no hem d'abandonar la democràcia representativa. El gran desafiament és canviar "representatiu" com a substantiu a "representant" com a gerundi.

3.2 Taula Col·loqui: Democràcia participativa, els governs i les associacions treballant juntes

Joan Manuel del Pozo és professor de filosofia de la Universitat de Girona, membre del Comitè Científic del XIII Congrés Internacional de Ciutats Educadores (IAEC 2014)

Lluís Torrens i Mèlich és Gerent del Public-Private Sector Research Center (IESE), membre del Consell Rector de l'Observatori de la Participació Ciutadana a Barcelona

Preguntes del moderador als ponents

- 1. Per què creuen que l'associacionisme té un rol vital en les capitals, a la ciutat? Quins són els motius importants i quins no tant? Què s'hi aprèn dins de les associacions? Què s'hi ensenya?**

Lluís Torrens: Estem en un moment complicat per a la democràcia i la legitimitat del poder polític. La legitimació de la política i la democràcia està en entredit. Sensació que s'ha trencat un lligam entre ciutadania i política. Increment de la distància. La gent està desenganxada de la idea de que el seu vot serveix per alguna cosa.

Hi ha la idea que hi hagi una opció més enllà de la representativitat. Ajudar a connectar la política amb la democràcia i la ciutadania. Hi ha alguna manera? Qui decideix? Hi ha els polítics, hi ha els experts, les associacions, les empreses. Tot això és molt difícil de gestionar. La virtut d'un polític seria gestionar tot això. Fins i tot els mateixos treballadors de l'administració poden estar implicats en el procés de decisió.

Cal tenir en compte el que pensen els ciutadans, la seva opinió, però sense caure en el clientelisme!! A Catalunya hi ha hagut molts NIMBY (Deixalleries, Presons, etc.). En tot això: són les entitats un capital? Aquest seria un debat interessant. Són un element important en aquests processos de decisió?

Joan Manuel del Pozo: Per què és decisiu l'associacionisme? Hi ha un element rellevant en la vida moderna actual. La distància entre individus i ciutadans és gran i potser insalvable. Per tant, tot allò que permeti bastir ponts entre ciutadans i institucions, tot allò que permeti trobar espais de trobada, facilita un apropament. En aquest sentit l'associacionisme és important per a l'agregació de voluntats. Ja no són voluntats individuals. Estan creant ponts entre gent i entre ciutadans amb administració.

També és importants: les associacions neixen perquè expressen punts d'interès per la vida col·lectiva, i per tant més valors estan circulant pels carrers i més interès tenen els ciutadans per aquests elements. La democràcia participativa no pot estar en contra de la representativitat. Les associacions faciliten la representació. No és la representació formal del parlament, però és de molt valor. Es creen "subjectes de diàleg fàcil". Per a un alcalde per exemple, li és més fàcil interactuar amb les associacions. Això té un risc: que es converteixi en una xarxa d'interessos clientelars. En aquest cas cal vacunar-se contra el perill del clientelisme. Les associacions no poden ser mecanismes per aportar beneficis a aquella pròpia organització o els seus membres. En canvi, hem de fomentar (la creu és el clientelisme), cal fomentar el valor. La cara de tot això són els valors d'interès públic. En aquest sentit la representació de valor és extremadament positiva. A més a més tot això és extraordinàriament educatiu. Moviment associatiu té component educadora perquè promou valors concrets d'interès públic, s'organitza, situa regles de joc d'interès públic. Tot això aporta molt de valor. Si és que tenim una noció prou oberta de l'educació com per no tancar-la només en l'educació formal. Cal tenir visió oberta educació: tots eduquem constantment. Som educables i som educadors.

2. Parlem d'educació i ens permet fer aflorar lideratges, vull demanar-vos pel rol de lideratge social que tenen les associacions i també els moviments socials, que generen certes dinàmiques socials. Què passa si existeix el conflicte? què pot fer l'administració si hi ha conflicte degut a l'existència d'interessos diferents?

Lluís Torrens: el rol de l'administració és escoltar i respondre. Sovint no passa. Tramita i prou. Tota la relació que impulsen les associacions, si es fes més receptiu per part de l'administració els problemes se solucionarien abans. Les administracions no se n'adonen dels problemes, es posa un mur, que és la legalitat vigent. El treballador públic es protegeix a ell mateix; posa una barrera i no soluciona el problema. Ex. (Com s'ha gestionat plans de participació de la Generalitat i de l'Ajuntament de Barcelona, quan es fa obert i transparent i es dona via a les associacions l'índex de conflictivitat baixa en picat). Al final és veritat que l'autoritat ha de prendre una decisió. Com s'implementa la decisió que es pren? Es necessita una segona fase és decidir com s'aplica la decisió que s'ha pres, (que beneficia més a tothom és aquesta) però anem a veure com aquesta decisió es pot aplicar. Com podem minimitzar les externalitats de la decisió presa, perquè perjudiqui el mínim a aquells que no en surten beneficiats? És important! Tornar a deliberar per com s'implanten les mesures.

Joan Manuel del Pozo: El conflicte necessita una condició general que, si es dóna, permet que el conflicte vagi cap al debat. Aquesta condició és que es desenvolupi en un espai públic qualitat, concepte molt interessant que ha treballat l'assagista i filòsof **Daniel Innerarity**³. Quins són els aspectes que ajuden a millorar l'espai públic i fer-lo de qualitat?

- Organització espontània de l'associacionisme
- Que hi hagi bons serveis públics

³ Vegeu Innerarity, Daniel (2006) *El nuevo espacio público*. Espasa. Madrid

- Prestigi que els ciutadans percebin, situació de confiança
- Polítics que exerceixin de manera qualitativa la seva funció (que sàpiguen escoltar i també sàpiguen **argumentar** raonablement). Pot voler explicar que no respon a les demandes però pot justificar decisions que millorin a llarg termini. I procuro arguments de qualitat. Que parlin amb termes de valors, no només de diners amb xifres. El servei serà bo per a què? Discurs més qualitatiu, és important!

Amb una bona qualitat de l'espai públic, el conflicte evolucionarà cap al debat raonable i no cap al xoc de trens.

3. Quin és el valor de les associacions? Donat que ens trobem en un moment en què BCN està redactant reglament PC i des de Generalitat s'està redactant el PNAV... Ens podeu donar 3 consells o criteris que es puguin tenir en compte en aquests dos documents/polítiques?

Lluís Torrens: El responsable de l'educació de vegades és la tribu (no només l'escola per exemple). La paraula lideratge molts casos és l'exemplaritat. Els polítics han de donar exemple. I si no el donen, és difícil.

El primer element: Les associacions fan un servei públic. I no només com a provisió de serveis públics! És molt més intangible: educació ciutadana, cohesió social, qualitat de vida, relacions amb persones més enllà dels més propers, informació. Tot això són serveis intangibles que donen les associacions. Això de vegades genera algun problema: les associacions són representatives de les opinions de tots els ciutadans? S'hauria de fer un esforç addicional per estendre les associacions a determinats col·lectius que no estan ben representats. A França un percentatge molt important de la població no demana determinades prestacions a les quals té dret perquè simplement no coneixen que tenen aquest dret.

El segon element: Sobre l'associacionisme i el voluntariat. Cal ser obert. A mi no em sembla malament que les associacions gestionin serveis públics. Ara bé, la deixadesa dels serveis públics és més complicat. No estan ben definits els rols entre remunerats i voluntaris. Cal ser oberts, però no està clar, i cal anar avançant en això. Tot aquest món de la col·laboració entre TS, associacionisme i administració, aquí encara cal fer molta feina. Com ho monitoritzem, com distribuïm tasques.

Consells per al reglament de participació ciutadana: quines eines podem donar a les associacions o la participació ciutadana? Una cosa bàsica és la transparència. Cal intentar que l'administració no tingui por d'obrir les dades. Hi ha molta recança d'ensenyar els budells de l'administració. Si no posem això davant dels ciutadans. I 2: models de governança. L'ajuntament té més de 200 espais de governança. És impossible governar això. És impossible ser eficients i prendre decisions.

Joan Manuel del Pozo: Cal una creació de clima. Per exemple, el clima d'aquesta sala es podria definir. El clima és el resultat d'uns comportaments de persones que participen en un espai. L'associacionisme crea un clima de: **1. Facilitar la comunicació.** En les associacions es crea comunicació, es prenen decisions. **2. Clima de compromís:** és una paraula que ha deixat d'estar de moda. Estava molt associada al maig del 68. Cal reprendre'l. Ajuden a crear un clima de compromís. **3. La confiança.** On no hi ha confiança hi ha por. I la por porta a demagògies i populismes.

Criteris:

1. **Formació, formació, formació.** Especialment per a aquells que estan fora de l'expectativa de tenir participació associativa i general. La raó per la qual molta gent no participava en democràcia era perquè es consideraven incompetents. Massa complicat participar en política. No hi ha la percepció, però en una enquesta intima ben feta, la gent no se sentia competent.
2. Són importantíssimes unes **bones regles del joc ben respectades.** Si no estan ben determinades, estarem donant avantatge comparatiu als "carotes". Als que se salten les regles del joc. Això no vol dir caure en reglamentismes. Vol dir: tenir regles que es fan complir i bons experts i dinamitzadors.

Debat i preguntes del públic

Amb aquesta conflictivitat entitats- administració com es pot gestionar l'apropiació de l'espai públic?

Bé com fem que aquestes interaccions socials es facin de manera més eficient, donar veu a tothom, **Elinor Ostrom** va estudiar com gestionàvem béns naturals comuns algunes tribus d'algunes parts del món. Béns no privatitzats, i que es gestionaven col·lectivament (boscos, pesca...). Va trobar 10 regles generals que feien que la gestió fos sostenible (són molt interessants!). La primera és que les regles s'han de complir. No calen normatives molt complexes, però sí que garantir el seu compliment. Si no posem èmfasi en complir les regles de joc, com ho fem?

Pozo, si l'espai públic és apropiat ja no és espai públic; Crear un bon espai públic per sempre per evitar que pugui ser apropiat.

Fem autocrítica, aquelles associacions que tenen relació clientelar defensen només la seva supervivència..., aleshores com es pot evitar les relacions clientelars?

Aplicant el que li demanem a l'administració a nosaltres mateixos (més transparència, saber qui hi ha a darrera...?) L'administració no ha de generar interlocutors únics (perquè només hi ha dos sindicats que representin si n'hi ha molts més?)

Evitar el clientelisme: evitar de caràcter ètic, que els de les associacions tinguin el convenciment de que van contra l'interès general si són clientelars. No només problema de les associacions, també ho és dels polítics. Cal denunciar la prevaricació...

Què passa quan es vulneren les regles de joc?

Quan es vulneren les regles de joc, es perd tot el valor, però retirar-se del joc és arriscat, perquè donaria pas als *caradures*... Un geni és una llarga paciència, cal ser tossut en la denúncia!

3.3 Taula rodona experiències municipals

Escuela de ciudadanía y convivencia de Málaga

Ruth Sarabia és Directora General de Drets Socials i Participació Ciutadana, Immigració i Cooperació per al Desenvolupament de l'Ajuntament de Màlaga.

Per què es decideix muntar? Funciona al centre de Màlaga. El districte es diferent als altres. Població molt envellida. Pocs matrimonis amb fills decideixen anar allà. També població estrangera. Hi ha pocs equipaments per a gaudir de l'espai públic. En aquesta petita radiografia hi veiem poques associacions, debilitats estructurals, no hi havia connexions entre elles, població estrangera poc integrada a la vida de la ciutat.

La *Escuela de Ciudadanía* és un projecte conjunt entre ciutadans, ajuntament, i associacions presentat a FEDER. Tot va ser co-fet amb les persones que es van apuntar al projecte inicialment. Amb els tècnics de participació s'elabora el projecte que es presenta a la UE i els hi és concedit: l'Escola de ciutadania. Quines són les necessitats de la gent? Primer cal crear un espai participatiu, que sigui pràctic i sostenible en el temps. Que sigui obert a tothom del centre, i sobretot que se senti proper. Que no sigui liderat per l'ajuntament i prou. L'alcalde dóna l'endavant!

Objectius generals: el que havien demanat les associacions. Fomentar intercanvis socials, desenvolupar projectes formatius que activin els ciutadans, estudis d'utilitat sobre la realitat de la participació, enfortir la cooperació entre ajuntament i entitats socials, i finalment garantir un projecte cogestionat de l'Escola de ciutadania. Van haver moltíssimes dificultats i debats molt encesos. Al final va primar l'acord amb els objectius finalistes encara que els concrets fossin de vegades oposats. Es va crear un grup motor format per 40 entitats que van tirar del carro. En el màxim de gent 50, els més involucrats uns 30.

Es van fer reunions setmanals on s'analitzaven les necessitats, es buscaven solucions concretes, es proposaven actuacions, i s'aprovaven les accions en les assemblees generals. Es va decidir com es gestionaven tots els recursos de la UE. Van funcionar bé tant les vies presencials com les virtuals. El boca orella va anar estenent tot això quan es va veure que ja funcionava bé. El projecte ha estat premiat dues vegades per la UE, per la seva forma distinta i innovadora, per la cogestió, sobretot.

Molt bé, però què feia aquesta gent? **Tres branques principals: formació, participació i investigació.** Primer vam fer formació als immigrants, per capacitar-los per que poguessin

insertar-se en el món laboral i també es va oferir formació més dirigida a persones en general: cursos sobre disseny corporatiu i comunicació, un altre sobre comptabilitat per a associacions

En relació a la **participació**, es van fer activitats en espais, sobretot dirigit als infants i joves. També **sensibilització** contra la intolerància a través d'activitats educatives, per exemple sobre igualtat, voluntariat, o contra el racisme. Altres actuacions de ciutadania activa han estat un programa de ràdio i debats sobre ciutadania.

En relació a la **investigació**, s'ha fet **un estudi sobre** immigració, i una altra sobre el per què la ciutadania no s'involucra en la participació

I ara què?enguany és un any de transició. S'ha fet una parada interna (que no d'activitats) per avaluar com han anat aquests 5 anys i saber què ha funcionat i que no? Ara s'està buscant finançament a nivell europeu també, i també subvencions a nivell andalús i estatal. Estem parlant de 25.000 beneficiaris del projecte i 400.000 euros de pressupost del 2007 al 2013. Ha estat una tasca ingent d'implicar 25.000 persones, cadascú en graus diferents.

Interès de l'experiència

Interessant experiència de co-gestió entre veïns, associacions i ajuntament liderada per aquest últim. Treball en xarxa i cogestió real. Aprofitament de finançament europeu per crear bones sinèrgies.

Web: http://participa.malaga.eu/portal/seccion_0007

Capital Europea de la Cultura 2016 (Ajuntament de Donostia).

Enara Garcia és responsable de Participació de la Fundació Donostia-San Sebastián 2016.

Aquest projecte ens explica la manera de com es va crear de manera participativa la candidatura de Donostia com a capital cultural europea de 2016. És un procés liderat per l'ajuntament però amb la complicitat i col·laboració de molts agents.

Donostia tenia ja trajectòria en participació. No tant gran però sí antecedents i sensibilitat. Hi havia departament a l'ajuntament de participació. El 2008 van pensar en la possibilitat de presentar-se a la capitalitat cultural europea. No hi havia res concret però estava tothom d'acord. Petita oficina de 4 persones. Setembre de 2008 es celebren jornades obertes a la ciutadania, iniciar un procés de reflexió. Per a què? I sobre què volem treballar? Volem que serveixi per repensar les polítiques culturals de la ciutat, vam convidar gent de renom, van fer una reflexió i n primer debat. Inicialment no era un diàleg del tot obert.

Durant el 2008 i el s'obre el procés a tota la ciutadania donostiarra per diferents vies.

- Sectorial (teatre, música, gen gran, universitat...)
- Tipus comunitari , des dels barris, des de lo micro
- Amb els departaments municipals
- Amb els ajuntaments propers de Guipúscoa

Es va fer amb reunions de petit format i van haver unes 50 sessions i 1500 participants. En va sorgir un **mapa de idees**, sortien coses recurrents com que ja no es podien fer acoraments perquè això ja es feia. Es deia que calia fer coses diferents, més de procés i que la capitalitat fos una excusa per transformar coses. També es recollien idees concretes.

Devolució: Es va ordenar el que havia sortia amb jornades de convocatòria lliure i l'objectiu principal presentar el mapa d'idees i obrir durant 2 dies l'espai de debat. En va sortir el lema "**Olas de energia ciutadana**" que incloïa diversos temes com la gestió de diversitat lingüística, la importància de l'energia de la gent per canviar. Les persones són les que podem genera canvis! Després de les jornades un grup reduït havia de concretar.

Santiago Eraso va agafar les idees i ho va liderar amb agents del món cultural.., per baixar un grau més, per anar més al detall, concretar més. Aquesta fase es va concretar en un laboratori de 70 persones, no obert però on es va convidar a participar a grups concrets en temes concrets i es van posar noms que començaven tots per CON (Con-viviendo, Con-versando, Con-fluyendo, cada un d'ells per un àmbit relacionat).

I amb la gent del món creatiu es va fer un procés de síntesis i es va pensar en com fer la devolució a la ciutadania. Parlar, sintetitzar, retornar, parlar, sintetitzar... Aquests eren els conceptes forts!

Però estàvem en una competició i si ho explicàvem les altres ciutats podien copiar-ho. Una vegada presentat el projecte a Madrid a juliol 2010, fem una festa i mostrem tot el que s'ha

presentat a la ciutat. Es va fer la síntesi del programa i es va fer un diari i que es un format que arriba a molta gent i es va veure que era un format molt útil.

I finalment van ser seleccionats! ara segueixen treballant. Els projectes es colideren amb les associacions. L'ajuntament promou la gestió desenvolupament, i execució que també estigui el procés associatiu. Nosaltres, som facilitadors. En alguns projectes està més el teixit associatiu implicat i en d'altres menys.

Un exemple és el *Festival Rompeolas*, el teixit associatiu fa propostes i es fa programació a partir d'aquí. Nosaltres només farem gestió. En aquest festival es poden fer coses en llocs que no es poden fer (concerts, tallers en) la ciutat queda tota plena d'activitat i la ciutadania ho viu com una activitat molt pròpia.

Interès de l'experiència:

Procés participatiu original i per un tema tant abstracte com pot ser la creació d'un projecte de capitalitat cultural europea. El punt fort del projecte és que combina molt bé les aportacions en les diferents fases de diversos tipus de col·lectiu. Tant la ciutadania, com els experts, els creatius o les associacions tenen el seu paper en els diferents moments del procés, i en surt un resultat molt satisfactori per tothom. Molt èmfasi en el retorn i la síntesi de les diferents idees.

Web: <http://www.donostiasansebastian2016.eu>

COBOI. Laboratori cívic d'emprenedoria i economia social de Sant Boi de Llobregat

Francesc Gutiérrez és director de l'Àrea de Governança i Ciutadania de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat.

Laboratori cívic? Per què? És fruit d'un procés participatiu. És una iniciativa comunitària i participativa per donar suport, a partir d'un treball col·lectiu, a les persones amb idees i projectes amb valor social per poder-los tirar endavant. Això és COBOI.

3 prioritats per al govern local: Recuperació econòmica i ocupació, cohesió social (i polítiques socials), i qualitat democràtica.

No són temes fàcils, hi ha hagut fracassos i hi ha un cert desgast. En relació als temes de Qualitat democràtica i participació ciutadana canviar el nom no serveix per a res. Hem de buscar coses que impacten de manera notable i mesurable!!! Els òrgans de participació que hi havia eren massa tancats. El que cal fer és reinventar la participació ciutadana!! I fem-ho d'una manera real, no només amb un canvi de nom. Hi ha desgast de moltes polítiques: Les de promoció econòmica i les de participació i el que fem és connectar-les!. **Participació ciutadana i emprenedoria social:** connexió important que es va trobar. Es una font de creativitat. Es poden donar energia i ajudar l'una a l'altra.

S'agafa un **centre cívic** que s'anava a deixar de fer servir (perquè se n'obria un altre que el substituïa) amb l'objectiu d'afavorir l'aparició d'ecosistemes que col·labori: això també és crear comunitat i valor. Això ha ajudat molt!

Procés: Es va voler trencar amb el típic procés de detecció de necessitats i creació d'un servei per donar resposta. Es va convidar a emprenedors, gent amb iniciativa, tercer sector, associacions... a un acte obert en un entorn innovador el 2012. I se'ls va convidar a crear el projecte del COBOI. Era un projecte que estava predissenyat. I mica en mica va nàixer una comunitat de gent que superava al grup inicial, al govern. Es van crear els cafès Coboï amb cert grau d'informalitat. La ciutadania es convocava per si mateixa però no es va abandonar el lideratge públic del projecte. És un projecte que empodera a la societat i fomenta el capital social.

Tenien pocs recursos. Per això van fer un pla de viabilitat. Procés d'intraemprenedoria. Innovar pot ser fàcil, però innovar quan hi ha la necessitat de treure diners pel mig, és més complicat. Finalment, el que han tret de tot el procés, és un "prototip". Un espai *coworking*, amb llançadora de projectes on s'han seleccionat 10. D'aquests 9 han culminat. A partir del *mentoring* sorgiran associacions i iniciatives empresarials (algunes cooperatives i altres societats limitades). Calia apuntalar la necessitat de crear ocupació. També fan programació especialitzada i comunitària. Hi ha hagut institucions (com la UB) o empreses han volgut també apuntar-se i organitzar actes. Això ha permès tirar endavant amb pocs recursos. Fomenten molt el cooperativisme.

No podríem reconvertir l'espai en un espai *coworking* sense deixar d'acomplir l'objectiu d'un centre cívic com és el treball cívic, comunitari. El que ha fet és incorporar un element que no li era del tot propi abans.

El fet de poder donar transparència en les polítiques és molt important també. En aquest cas, s'han aconseguit recursos pel fet del valor que s'ha treballat. És important centrar el valor d'un projecte, treballar-lo bé, i fer-ho no només des de dins de l'administració.

Fins i tot el mobiliari va ser construir per persones. Creació de comunitat que fa seu el servei. La gent de www.cotarro.org ens va ajudar amb la conceptualització.

Interès de l'experiència:

Experiència innovadora que ajunta participació ciutadana i emprenedoria amb molt bons resultats, a partir de crear un laboratori cívic en un equipament municipal en desús. Aquest nou espai potencia l'empoderament i el capital social a partir de llançar nous projectes d'emprenedoria com empreses i cooperatives.

Web: <http://coboi2013.blogspot.com.es/>

Rencontres de la Vie Associative (Rennes)

Marie Ange Orihuela és responsable del Servei Internacional i Europa de l'Ajuntament de Rennes (França).

La nova alcaldessa de Rennes porta temes de vida associativa i estem impulsant molts projectes en aquest àmbit. Rennes és una ciutat amb molts joves i universitaris i amb creixement de població. Les coses anaven bé però la crisi i el canvi econòmic, apostar per l'educació, hi va haver aposta per l'educació però era abans poc desenvolupada. (abans gens immigració, menys que altres llocs, després tot canvia). Bretanya, tothom es membre d'una associació (1 de cada 4), et pregunten (de quina associació ets?) en comptes de preguntar-te de quin equip ets? Rennes és molt associatiu, França en general també

Un estudi sobre l'associacionisme a Rennes diu que hi ha 340 associacions noves cada any; hem calculat 9 milions d'hores de voluntariat per any. L'objectiu és construir conjuntament les polítiques públiques de joventut i associacionisme. Es dediquen 50 milions, 10% del pressupost municipal a aquests temes, que inclou moltes coses, serveis socials, etc.

Us expliquem a continuació alguns dels recursos que tenim per donar suport a l'associacionisme:

Fem suport a cases temàtiques, observatoris, casa jubilats, casa medi ambient, intercultural, esports, salut i creació de **centres de barri**. Aviat obrirem la ***maison des associations*** (4.000 metres quadrats) on hi haurà espais de *coworking*, també hi haurà empreses privades als mateixos murs, auditoris, jardí (gestionat en comú), tot situat en el mateix centre de la ciutat.

També impulsem el **Centre Recursos Vida Associativa (CRVA)** és un Centre de recursos i alhora laboratori per estudiar com contribuir millor a promoure l'associacionisme. Des del CVRA es va fer el càlcul de la recerca del impacte del voluntariat i associacionisme. També dona suport, ajuts, recerca,

Un projecte que agrupa a tots l'associacionisme de la ciutat el **Mouvement Associatif Rennais (MAR)**. El seu objectiu és reflexionar sobre el reconeixement del voluntariat, (competències del voluntariat i com estan canviant la ciutat) poder treballar sobre el fet que son voluntaris però que tenen moltes competències. Com treballem per què el voluntari pugui ser valorat i que cadascú continuï sent ell i es pugui involucrar en la ciutat.

Un altre projecte que tenim són les trobades de voluntariat que anomenen ***Rencontres de la vie associative***. És un espai de trobada i reflexió que ens serveix per fer prospectiva. No es tracta tant de parlar d'avui, sinó d'on volem arribar d'aquí a uns quants anys. S'aprofiten moments festius en aquestes trobades, per què vingués més gent i cada associació pugui mostrar el que s'està fent. Són 6 dies que s'aprofiten per conèixer més el territori i les associacions. Com aprofitem això per construir noves polítiques públiques entre tots? Hem vist que 6 dies són molt llargs i probablement reduïrem la durada! Abans es feia tot al centre, ara comencem a descentralitzar als barris i ha anat molt bé ja que ha renovat coses i ha millorat la implicació. El que no hem fet prou és avaluació dels *reenccontres* tot i que ja hem començat a posar les pautes per analitzar-ho.

Anem més enllà de l'associacionisme, i cap a la participació ciutadana. També volem treballar la dificultat del treball entre associacions que veiem que passa; volem que hi hagi més relació entre elles.

Ara també impulsem els Consells de barris. Ha canviat l'alcalde i es diu que els regidors s'ocupin d'un territori, (la seva feina és el barri i han de fer tot lo transversal) i s'ha decidit que el consell de barri presidit per un regidor i un ciutadà. Ho estem experimentant, ja us ho explicarem com va!

Finalment, a finals 2014 celebrarem els **Assises de la democràcie participative** i volem renovar la carta escrita, aclarir les modalitats de participació; serà obert a tots els residents a la ciutat.

Interès de l'experiència:

Rennes és una mostra de polítiques de foment de l'associacionisme molt potents on es combina l'enfortiment de les entitats, amb el foment del voluntariat i la participació. Moltes de les accions que fan per fomentar l'associacionisme poden ser d'interès per a altres ciutats.

Web: <http://www.crva-rennes.org/>

<http://rencontres-associations.org/>

Convive Madrid Río (Ajuntament de Madrid)

José Fernández és Director General de Participación Ciudadana y voluntariado del Ayuntamiento de Madrid

Volem treballar amb **dades obertes** (tenim web) i volem fer arribar el govern obert als barris. La població ens percep com a allunyada, tot i ser els més propers. Hem de buscar l'objectiu de que els seu ajuntament és proper i li resol els problemes i sobretot, li fa partícip. Ho fem a partir de pressupostos participatius i complicitat amb les noves tecnologies.

Treballem en els **plans de barris**, amb les associacions concertem cada un dels plans de barris. Seiem i negociem en accions re-equilibri social i territorial. Treballem en cultura, gènere, convivència social, conciliació, extraescolars o campaments d'estiu. Busquem objectius, concertem accions, executem, valorem si ha tingut èxit. I veiem si funciona o no i s'ha de canviar es canvia. Es fa de manera consensuada.

La tercera pota de la participació és el **programa de voluntariat** de Madrid, que avui expliquem. Ajunta voluntariat i participació ciutadana, ara en una única Direcció General de participació i voluntariat, en la línia de govern obert i ciutadania activa.

Passa vídeo, "TU que eres" on s'explica motius de la gent perquè fan voluntariat; destaca les imatges de immigrants i malalts. Els voluntaris "creen y crean" projectes com ara "la noche en blanco", una gran festa de la cultura que es fa al carrer, on es constata la filosofia de participació i voluntariat.

Voluntarios por Madrid treballa la idea de pertinença al projecte i a la ciutat amb carnet , armilles vermelles que tenen els voluntaris. En aquests moments comptem a 10.000 persones directament estan a *Voluntarios por Madrid*. Es visibilitzen força les armilles vermelles al carrer i ja es coneix que són els voluntaris. Per aquest projecte creiem que la Responsabilitat Social de les Empreses és bàsic.

Un dels projectes més interessants és el Projecte **Convive Madrid Rio**, que es fa en els diferents districtes de la ciutat que aglutina, espai al riu Manzanares. L'objectiu és involucrar a entitats socials i ajuntament i que hi convergeixi tothom que participa a la vida del riu. Cada cap de setmana es fan diferents programes al riu. *Madrid riu, Madrid salut, Madrid Alba...* Les entitats socials van al riu a conèixer i donar conèixer projectes de solidaritat de la ciutat. També intentem que la policia municipal col·labori i que no se la vegi aliena.

Això ho fem a partir d'una Comissió sectorial associativa i una altra de voluntariat. Volem compartir Madrid amb exemple de ciutat solidària i participativa sobretot a partir de *Convive Madrid Rio*.

Interès de l'experiència:

Potenciació des de l'administració local d'un projecte de voluntariat cívic amb participació de diferents àrees de l'ajuntament i amb un projecte al voltant d'un espai de l'arrelament del riu com a espai ciutadà de trobada.

Web: <http://www.madrid.es/portales/munimadrid/es/Inicio/Ayuntamiento/Servicios-Sociales/Voluntariado/Voluntariado-Departamento-de-Voluntariado?vgnextfmt=default&vgnextoid=77f211242de9f010VgnVCM2000000c205a0aRCRD&vgnnextchannel=0f3d9ad016e07010VgnVCM100000dc0ca8c0RCRD&idCapitulo=4439742>

3.4 Taula rodona entitats incidència social i política

Casa del Pumarejo (Sevilla)

Salvador Garcia és membre de la associació Casa Palacio del Pumarejo

Any 2000 Sevilla estava sent arrasada per l'especulació, ensopeguen amb una Casa Palau del 1770 (12 veïnes, 10 comerciants i una sèrie d'espais en desús...) que es diu El Pumarejo. L'activitat de l'associació consistia en defensar la meitat dels propietaris perquè un hotel de luxe s'ho vol quedar tot. Què tenen? una cosa cultura: vincles i forma:

Grup de veïns, sobretot fills de les dones grans que vivien posen vincles amb un grup de gent variat: arquitectes, antropòlegs... Demanen la informació, i fan informe tècnic per que es declari bé d'interès cultural. No ens responien mai!! . No deien res, vam haver de tancar-nos i al final ens atorguen declaració també com a bé immaterial, la casa blindada gràcies a interès cultural. S'havia resolt gràcies als tècnics de l'Ajuntament que en conflicte amb els polítics els havien ajudat i els de l'associació no ho sabíem! Els tècnics, farts de que tot acabés com a paradors i oficines municipals, amb la casa van bloquejar paraula a paraula tots els tràmits per aturar-ho. Era la primera vegada que arribava un edifici catalogat que disposava d'un patrimoni viu, amb festes, música i vinculat a una plaça amb una plaça (li deien el Moscú sevillano, per roig).

El segon acte va venir el 2011, se'ns crida 2/3 mesos abans per signar un conveni. Volíem que l'ajuntament compres la totalitat de l'edifici, que no fos un hotel (el 2009 l'ajuntament ho va comprar...) Ells fan molta activitat amb institut, artistes, universitat... ells volien donar forma. I de sobte: firmem un conveni, i aleshores es van constituir en associació. Els actes a la casa i a la plaça era el que els donaven pes específic. La signatura es va fer l'últim dia de legislació PSOE-IU i després va venir el PP. Han tingut tot l'arc parlamentari ha passat per l'intent de negociació... i que podem dir? De nou una baralla entre sectors polítics ha vingut bé i tenim conveni per 15 anys.

Com es caracteritza el grup/ associació projecte? Nosaltres volem Revitalitzar i Rehabilitar no ens considerem okupes! La composició de les persones que han donat vida al projecte és de diversa classe social, religió, ideologia... Hi ha gent patrimonialista, gent radical en la política o en l'àmbit social, gent de l'art, gent d'activitats pels nens... Tot ha hagut d'inventar-se per trobar una manera perquè s'articuli. Però com havien aconseguit gent tant diversa treballar en comú? Doncs a base de menjar junts..., així les diferències s'estoven!. La festa i les relacions aconsegueixen suavitzar i articular, ho han anat aprenent. És molt important la diversitat interna. La plaça de davant de la casa és un element de cohesió, hi fem teatre, titelles, cinema d'estiu... Ocupem la plaça sense permís i rebem multes de l'ajuntament!

No podem entrar en cap esquema que ens donen; ho hem trencat tot sense voler; fins i tot tenim quasi un diccionari propi, sobretot de valors.

Hem desenvolupat una cultura pròpia basada en gairebé un idioma nou, en crear conceptes; ja tenim la moneda social, el **PUMA**, *sustento*: no volem subvencions, ni alliberats, ni sous, Tenim el "sustento" mecanismes per què la persona pugui assegurar el seu *sustento*. També parlem de "Cuidadania" ja que la paraula "ciudadà" ens remet a un nivell inferior o només parlar de drets i deures. En una rajola es van equivocar i van posar **CUIDADANIA** i van pensar en la paraula i era molt bonica i l'error és font de creativitat! Del clima li diem al clímax, ens referim a aquell moment on et dones compte que s'articula tot, de cop i aleshores tot té sentit i s'articula per ells sol. Tot apareix , tres mesos pencant no avances i de cop avances de cop de cop.

Li donen la volta a tots els temes, som molt combatius no volem donar discursos; la gent no fa apologia, mai diu canvia tu!, sinó que diu... articula tu! Tenim l'origen en la comunitat: sortim del concepte associació i ens trobem en una altra dimensió, noves complexitats, no tenim solucions, només tenim un procés que no sabem ni on acaba ni on va començar.

Estem acostumats a aquesta societat a repetir les coses però hi ha un moment que cal inventar nous jocs, noves paraules, es un discurs de l'amo i de l'esclau. Nosaltres partim de la nostra pròpia vivència. Ningú ha premeditat aquests discursos, tot i que a alguna gent ens relaciona amb Proudhon, Bakunin o altres autors. Hem anat a buscar autors referents després d'haver nosaltres creat l'experiència real.

L'esquema que ens ofereix la societat no és útil, i ens hem d'obrir a noves maneres que inventin coses: **INVENTAR**, alegria i festa. Ara mateix estudiem Colòmbia i Equador, on veiem idees que parlen del bon viure. La nostra cultura i la nostra forma té drets, i ho executem, és l'alegria de viure en passió!

Tota aquesta energia que tenim topa amb l'administració local hi tenim **conflictes constantment**. Hi ha una patrona que passa per davant de la casa en processó religiosa una vegada l'any i quan passa l'alcalde fem tot el possible per donar-li la carta. Hem fet Tancaments reivindicatius amb menjar.

La conclusió que vam treure és que si et bloqueges amb l'administració local, cal fer un salt. Ara ens interessa EUROPA i estem triomfant molt en les relacions internacionals. Està venint gent d'Austràlia a fer estudis; ens localitzen per Internet i venen a saber què fan. També van venir la universitat internacional de Andalusia.

En una ciutat com Sevilla amb gran pes del caciquisme tradicional tant de dreta com d'esquerra ens trobem que seria impossible fer debats com aquests que estem tenint aquí ara mateix.

Interès de l'experiència:

Projecte nou, original que es reinventa constantment i que crea nous llenguatges de relació. Difícilment se'l pot catalogar. Projecte transversal ideològicament, intergeneracional, fet des de la base, innovador, intertot.... des de la seva originalitat busquen trobar lligams amb experiències d'arreu del món.

Molta dificultat de relació amb l'administració pública, precisament pel seu caràcter inclassificable, únic... i indomable!

Web: www.pumarejo.es

Vídeo Casa Grande del Pumarejo: <http://vimeo.com/65434818>

ORVEPARD (Associació Veïns Pardinyes - Lleida)

Paco Castillo. President ORVEPARD (Organització de Veïns de Pardinyes – Lleida)

Pardinyes és un barri de la ciutat de Lleida molt marcat pels temes urbans, encaixonat entre el riu i la via del tren. Històricament habitat per emigrants del sud d'Espanya i ferroviaris, un barri industrial que durant el franquisme va desenvolupar una associació de veïns molt activa, inicialment per organitzar la festa major del barri, temes d'esport i parroquials. A partir d'aquesta activitat és va constituir l'associació de veïns que amb els anys agafa molta força i que la manté.

Amb l'administració pública històricament hi havia conflicte i enfrontament ja que abans no hi havia res al barri. Després van anar reivindicant constantment. Només tenien recolzament si contactaves amb el *Movimiento* o amb l'església, nosaltres teníem contacte amb JOC i la HOAC.

Avui l'Organització de veïns de Pardinyes té diverses que la diferencien de les altres associacions de veïns de Lleida i també de tot Catalunya.

- Disposem d'una **fundació**, som els únics a Catalunya, que porta temes socials, ajuts menjadors, aliments, projecte de centre de dia i constitueix una pota important de l'organització.

- Cada dos anys fem unes **jornades** amb arquitectes, adobats, enginyers, ... en un IES i pensem, que s'ha de fer en els propers dos anys. Fem un document base per tirar endavant projectes n'hi ha de molts important, tenim també un consell assessor: consell de savis, els històrics del barri.
- Tenim un **centenar d'entitat de tot tipus sota el nostre aixopluc** i connexió directe amb els centres educatius del barri i també amb col·lectius que reivindicatius com la PAH, IPCENA , Lleida ambiental, *lalletja* (que crítica l'equipament de la Llotja).

Funcionem amb estatuts però volem fomentar la participació dels veïns i les entitats del barri. Trobem que hi ha excessiu tràmit burocràtic amb la Paeria (Ajuntament), ens perdem amb les regidories; entre uns i els altres no sabem on estem i depenem de 3 o 4 regidories a la vegada. Creiem que hi ha incompliment sistemàtic de les demandes dels veïns per part de l'ajuntament. Creiem que no hi ha sensibilitat pels temes dels veïns, i excés de protagonisme per part de l'Ajuntament de les coses que es fan. S'ha vetat la participació amb la creació per part de l'Ajuntament d'un consell de barri on hi hauríem de participar però que és inoperatiu. Com que cada vegada hi ha menys pressupostos públics, busquem altres vies d'ingressos atípics.

Som conscients de les nostres febleses. Trobem que ens falta connexió amb el barri. Aquest s'ha desenvolupat, ha vingut nova gen i falta de cohesió entre la gent nova i la històrica, cal seguir fomentant la consciència de barri. Tenim dubtes de saber si potser estem massa institucionalitzats i per por de perdre les subvencions, eludim el conflicte; potser ens hauríem d'enfrontar més a la Paeria?

La Federació d'AAVV de Lleida és inoperativa i tenim més relació amb els barris propers que amb la Federació d' AAVV: però com que ens coneixem tots estem en contacte, un cop al mes amb el regidor de barri.

Com a barri hi ha **Punts Forts** que cal aprofitar: S'està convertint en un Barri de moda, "guai" per la gent jove , amb una festa major activa i atractiva, i a prop de la Llotja i amb un mercat. I com a AAVV tenim propostes i nous reptes com ara:

- Ser més presents a les xarxes socials, tenim projectes cara al 2015!
- Projecte d'enderroc del mur de l'AVE
- Consolidació horts familiars
- Hem fet mapa dels punts foscos del barri..
- Fer un seguiment del pla i fer al·legacions
- Temes ecològics

Interès de l'experiència:

És una Associació de Veïns peculiar a Catalunya per la seva gran fortalesa, per la varietat de temàtiques que toca i per la seva constància en el temps. El seu cas no és equiparable a altres associacions de veïns de la ciutat i fins i tot de Catalunya, fet que provoca que tingui dificultats de relació amb l'ajuntament per la seva singularitat.

Web: www.orvepard.org/veins

Minyons de Terrassa

Cesc Poch és president de la colla castellera Minyons de Terrassa

La colla castellera dels Minyons de Terrassa és entitat de cultura popular que es dedica a construir torres humanes. Es tracta d'associacions de reuneixen 300 persones a la setmana i que gaudeixen de gran popularitat a Catalunya.

Aquesta tradició tant espectacular pot semblar que sigui de tota la vida però arriba a l'àrea metropolitana de Barcelona, fa molt pocs anys. Abans es concentrava en una zona molt concreta de Catalunya (Camp de Tarragona i Penedès). Però els castellers van tenir un "boom" a partir dels anys 70 perquè van ser capaços de representar alguna cosa més que la tradició. La colla castellera de Minyons de Terrassa és relativament nova i precisament va néixer en una ciutat industrial. La seva aportació al món de la cultura popular és molt interessant perquè ha estat una de les colles que ha ajudat a donar el relat al món casteller en ciutats on aquesta tradició no existia.

Un dels motius pel gran creixement de colles castelleres a Catalunya ha estat la rivalitat, els grans castells o la mateixa televisió, però creiem que sobretot han tingut èxit perquè darrera de les castelleres hi ha hagut un projecte social. La colla dels Minyons de Terrassa ha anat presentant innovacions en el món casteller en els darrers anys. Així va ser la primera que va posar noies/dones al tronc dels castells, fet que va ser seguit per totes les altres. També van ser de les primeres colles en oferir els castells com un concepte d'espai d'oci i lleure urbà amb gratuïtat. Avui en dia, fer castells és de les poques ofertes d'oci gratuït que existeixen! Els castells són, per sobre de tot, una festa!

Aquest model de Minyons de Terrassa s'ha anat expandint i altres colles també son avui portaveus d'aquests valors. Fins i tot, s'han teoritzat els valors que les colles aporten avui i per tant si ens preguntem si els castells ajuden a fer un món millor podem dir que existeixen uns valors que es transmeten a la societat i que aquesta a la vegada demana. Parlem dels valors de: Equip, solidaritat, integració, cooperació, autosuperació, repte, catalanitat i gratuïtat.

La clau dels castells és que té un element igualitarista molt potent, tothom té un paper i això reforça molt el sentiment d'equip, de grup i de societat. Una colla com Minyons mobilitza 300 persones cada setmana, i a les grans diades, 600 persones o 700 i això ho fem en una àrea urbana que no té tradició.

El darrer exemple d'innovació i de treball en valors per part dels Minyons ha estat l'impuls del restaurant social **La Trobada**, un projecte d'inserció social que té la seu al seu local d'assaig i on cada dia se serveixen 80 menús per dinar tant a usuaris de serveis socials que ho paguen amb temps com amb ciutadans que paguen el preu de mercat. Es un projecte innovador que han impulsat 31 entitats de Terrassa i on també col·labora l'administració. Els seus principals punts forts: la iniciativa social compartida i el fet que no s'estigmatitzi i que esdevingui un espai d'integració.

Fent una metàfora castellera, encara que alguna vegada caiguís (facis llenya) sempre tindràs nous reptes.

Interès de l'experiència:

Experiència interessant de reinvençió de la cultura popular i de com una colla castellera pot estar treballant a la pràctica una munt de valors de tot tipus, reinventant-se a la vegada i buscant el seu lloc. En el cas de Minyons de Terrassa té l'afegit la tasca d'explicitar els valors que es viuen a l'associació.

Web: www.minyons.cat ; <http://latrobada.drupalgardens.com/>

Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA)

Oriol Agulló. Membre de la Societat Catalana d'Educació Ambiental - SCEA

Projecte que encara no funciona que és l'*Open Green*, el mapa de Barcelona sostenible. És una idea que neix als Estats Units i que aquí convergeix amb la necessitat de fer alguna cosa per mitigar turisme de masses de Barcelona.

Des de la SCEA ens adonem que no podem anar al marge de la societat i la transformació social. Com a entitat hem passat de la nostra relació amb les altres persones per variar l'entorn mentre que abans pensàvem més en relació amb l'entorn natural. A més, fa uns anys a la SCEA teníem tendència d'anar "a la contra", ara som més prepositius. Volem anar un pas més enllà i plantejar solucions amb un to molt més constructiu. Ja faig el canvi de moure'm; nosaltres volem donar valor a les esletxes i això és pedagogia per la resta de l'administració. Podem ser catalitzadors que l'administració canviï, canviant les nostres pròpies dinàmiques al mateix temps.

Hi havia uns antecedents importants, l'any 92 amb cimera del clima de Rio i el compromís de les entitats de fer plans d'acció cap a la sostenibilitat (social, econòmic i ambiental) o Barcelona que va fer la seva agenda 21. Compromís ciutadà cap a la sostenibilitat i un pla estratègic de 10 anys.

Pel que fa al procés de tirar-ho endavant, es contacta amb altres agents per tirar endavant el projecte, buscar més actors que poguessin ser estratègics, vam picar la porta de més gent com l'associació espai ambiental. La primera porta la del departament d'educació ambiental. També vam veure que si fas plans estratègics has d'avaluar d'alguna manera: com es pot avaluar? Amb indicadors... i un dels indicadors era desenvolupar un mapa per veure iniciatives de sostenibilitat que hi havia. A l'abril de 2013 arran d'unes jornades per mitigar turisme de masses a Barcelona, surt la idea de fer un grup estable que permetés desenvolupa aquest projecte. Va ser una **Co-incidència!**

El projecte es basa en la creació d'un mapa interactiu i xarxa social per als mòbils intel·ligents que uneix iniciatives ambientals de la ciutat. (experiència ciutadanes, codis QR, itineraris verds, recursos).

Quin valor podem posar les entitats que no tingui l'administració? Doncs el coneixement! per tant eina de dinamització comunitària, partim dels mapatges d'una metodologia (cartografia crítica - *Newcastle*) assumció d'un procés de dinamització, que es basa en facilitadors,

coordinadors, acaba construint un grup de dinamització que executaran el mapatge (amb tallers de cartografia...) on es coneixen les iniciatives del barri

Hi ha molts agents implicats com ara dinamitzadors territorials (entitats), coordinadors i ciutadania. La relació va de baix a dalt i de dalt a baix. En els **mapatges col·laboratius** (concepte molt interessant!) també la ciutadania pot proposar coses, i després es valida. Per tirar tot el projecte endavant es crea un grup de treball específic amb les entitats del grup motor i els col·laboradors...

Contradiccions i dificultats. Portem 2 anys i mig i el projecte encara no funciona. Es treballa col·laboratiu vol dir consens i cal un treball pedagògic important. La manca de recursos ha fet que s'encallés en algunes fases, però quan hi va haver recursos es va accelerar molt. A nivell de comunicació, vendre un projecte col·laboratiu és complicat per l'ajuntament.

Oportunitats. Es tracta de fer treball col·laboratiu, que les entitats surtin del radi d'acció i que l'administració s'acostumi a treballar amb les entitats de manera col·laborativa.

Critica a l'administració (si cal fer-la)... ha servit per treballar amb les pròpies entitat des de l'organització i ha comportat la secularització d'àrees de coneixement. En aquest projecte es veu com la participació no va enfocada a compartir opinions sinó a la **CO-INCIDÈNCIA** entre administració i tercer sector, que és un concepte clau.

Interès de l'experiència:

Projecte portat des de la **Cogestió** entre administració pública i entitats, lideratge conjunt i adaptació constant de les dues parts per poder dur endavant el projecte. Adaptació tant en els continguts com sobretot en les formes; veure com les aportacions de cadascú poden ser molt positives per al projecte i complementar-les. Projecte innovador.

Presentació: <http://prezi.com/nltpklhel6sr/mapa-barcelona-sostenible/>